საქართველოს რესპუბლიკა

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს ორგანო

გამოდის 1990 წლის დეკემბრიდან | № 66 (86) | ხუთშაბათი, 4 აპრილი, 1991 წელი. | ფასი 10 კაპიკი

მიმართვა

სსრ კავშირის უზენაეს საბჭოს

ამა წლის 1 აპრილს სსრ კავშირის უზენაესმა საბჭომ მიიღო დადგენილება „სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქში შექმნილი მდგომარეობის შესახებ".

ეს დადგენილება კიდევ ერთი, ამჯერად თავისი შედეგებით განუმეორებელი აქტია, რომელიც მიზნად ისახავს შიდა ქართლში, ესე იგი ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიაზე ვითარების შემდგომ გამწვავებას.

მხოლოდ გარეთან მხარდაჭერით შეუძლიათ ოს ექსტრემისტებს სჩადიოდნენ უმსგავსობანა და ძალადობა ოდითგანვე ქართულ მიწებზე, იწვევდნენ ვითარების დესტაბილიზაციას საქართველოს რესპუბლიკაში, რომელიც ძალით წართმეული სახელმწიფოებრიობის აღდგენის გზას დაადგა.

ეს დადგენილება მოჰყვა ანალოგიურ დოკუმენტს, მიღებულს რუსეთის სფსრ სახალხო დეპუტატთა მესამე საგანგებო ყრილობაზე. იგი 1991 წლის 23 მარტს რუსეთის სფსრ უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარის ბ. ნ. ელცინისა და საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარის ზ. კ. გამსახურდიის შეხვედრის ოქმის მიუხედავად (რომელშიც დასახული პრობლემის გადაჭრის გზა საქართველოს რესპუბლიკისა და ჩრდილოეთ ოსეთის რესპუბლიკის ინტერესების გათვალისწინებით), ეროსერვატიული ძალების ზეგავლენით, მიმართავდა კონფლიქტის გადაწყვეტის ულტიმატუმურ ფორმას. სსრ კავშირის უზენაესმა საბჭომ თავის მხრივ ყველაფერი იღონა იძულებითი ღონისძიებათა ესკალაციისათვის.

შეიქმნა ერთიანი ფრონტი დამოუკიდებლობისადმი საქართველოს მისწრაფების წინააღმდეგ. იქმნება შთაბეჭდილება, რომ, მაშინ როცა ქართველმა ერმა ეროვნულ უმცირესობებთან ერთად, რომლებიც საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის დაახლოებით 30 პროცენტს შეადგენენ, რესპუბლიკური რეფერენდუმის დროს თითქმის ერთხმად (ხმის უფლების მქონე მთელი მოსახლეობის 89,3 პროცენტი) მხარი დაუჭირა დამოუკიდებლობას, ცენტრის მხრიდან მზადდება საქართველოს რესპუბლიკის ხელმეორე ანექსია და ოკუპაცია სამხრეთ ოსეთის პუტჩის საბაბით.

საქართველოს რესპუბლიკის დემოკრატიული გზით არჩეულმა მრავალპარტიულმა უზენაესმა საბჭომ გაითვალისწინა სსრ კავშირში შექმნილი უაღრესად რთული საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და ეკონომიკური სიტუაცია და გამოაცხადა გარდამავალი პერიოდი სრული სახელმწიფოებრიობის აღსადგენად.

ჩვენ ვიმედოვნებდით, რომ ეს ნაბიჯი იქნებოდა სტაბილიზაციის ფაქტორი, რომლის დროს დემოკრატიული პოლიტიკური საშუალებებით შესაძლებელი გახდებოდა საქართველოს რესპუბლიკის მშვიდობიანი ეტაპობრივი გამოსვლა სსრ კავშირის შემადგენლობიდან. ჩვენი არჩეული გზა შეესაბამებოდა როგორც საქართველოს მთელი მოსახლეობის, ასევე ყველა ეთნიკი ნების ადამიანის ინტერესებს. მაგრამ ცნობილი მარჯვნივ შემობრუნების შემდეგ საკავშირო მთავრობას, რომელიც უგულებელყოფს სად აზრს, არ გამოუჩენია არავითარი გონივრული ინიციატივა ამ მიმართულებით, რისი შედეგიც იყო სისხლიანი მოვლენები მოლდოვაში, ლიტვაში, ლატვიაში და ხელოვნურად გაჩაღებული კონფლიქტი ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიაზე. საქართველო დღეისათვის ანექსირებული სახელმწიფოა, მაგრამ ჰყავს დემოკრატიული გზით არჩეული ხელისუფლება, რომელიც მოსახლეობის საყოველთაო მხარდაჭერით სარგებლობს (რასაც ერთმნიშვნელოვნად ადასტურებს ამა წლის 31 მარტის რესპუბლიკური რეფერენდუმის შედეგები).

საკავშირო ხელისუფლების პროვოკაციულ მოქმედებას, რომელმაც შეიძლება საქართველოს ტერიტორიის ნებისმიერ ნაწილში საგანგებო წესების ან სპრეზიდენტო მმართველობის გამოცხადების ფორმა მიიღოს, ჩვენ შევეფასებთ როგორც საქართველოს რესპუბლიკისათვის ომის გამოცხადებას.

კატეგორიულად ვაცხადებთ, რომ მთელი პასუხისმგებლობა მოსალოდნელი შედეგებისათვის დაეკისრება საკავშირო ხელმძღვანელობას.

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმი.

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარე

ზ. გამსახურდია.

თბილისი, 1991 წლის 3 აპრილი

სსრ კავშირის პრეზიდენტს მ. ს. გორბაჩოვს

ამა წლის 2 აპრილს გორის რაიონის სოფელ ტყვიავში სსრ კავშირის შინაგან საქმეთა სამინისტროს შინაგანი ჯარების ჯავშანტრანსპორტიორთა კოლონამ გიჟყლიტა ორი 14-15 წლის გოგონა, ერთ-ერთი მათგანი, ნინო მეტრეველი, სიკვდილის პირას არის და იმყოფება გორის საავადმყოფოში. ეს თვენი ამასწინანდელი დეპეშის კიდევ ერთი ტრაგიკული შედეგია, ისევე როგორც „ნურს" რაკეტით (საბჭოთა წარმოებისა) სოფელ ნიქოზში ბლეხის ლადო მჭედლიძის მკვლელობა და სხვა

ბლეხების დაჭრა. აი ახეთ შედეგებს იწვევს ცენტრის „მეურვეობა".

მოვითხოვ შეწყდეს ყოველგვარი ჩარევა სუვერენული საქართველოს რესპუბლიკის საქმეებში, რათა თავიდან ავიცილოთ ვითარების შემდგომი დესტაბილიზაცია.

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარე

ზ. გამსახურდია.

თბილისი, 1991 წლის 3 აპრილი

მიმართვა

მოკავშირე რესპუბლიკების, მხარეების, ოლქების, ოკრუგების უზენაეს საბჭოებსა და მათს ხალხებს

ძ. ნაზრანში გამართული ინგუში ხალხის მრავალთასიანი მიტინგი ყველა მოკავშირე რესპუბლიკის, ავტონომიური რესპუბლიკის, ოლქისა და მხარის უზენაეს საბჭოებს მიმართავს თხოვნით, მორალური და სულიერი მხარდაჭერა გაუწიონ რეპრესირებულ ინგუშ ხალხს თავიანთი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის სამართლიან მისწრაფებაში.

ანალოგიური მიმართვით მოგმართავდით თქვენ საერთო-ეროვნული გლოვის დღეს — 1991 წლის 23 თებერვალს. აი ჩვენი უბედურებანი:

1933 წელს ინგუშები გააძევეს ქ. კავკაზიდან, რათა მოეშალებინათ ნიადაგი ინგუშთა სახელმწიფოებრიობის ლიკვიდაციისათვის.

1934 წელს წაგვართვეს სახელმწიფოებრიობა.

1944 წელს ჩვენ მიმართ განხორციელდა გენოციდი — ყველანი გაგვაასახლეს ყაზახეთის ჩრდილოეთ ოლქებში, რის შედეგადაც გაწყდა ჩვენი მოსახლეობის ნახევარზე მეტი.

1957 წელს აღდგა ჩაჩნეთ-ინგუშეთის ასსრ, მაგრამ ამასთან ინგუშეთს ჩამოაჭრეს უძველესი მიწები (46 პროცენტი) ჩრდილოეთ ოსეთის სასარგებლოდ.

ინგუშ ხალხს არასოდეს არ შეუწყვეტია ბრძოლა თავისი ეროვნული უფლებების აღდგენისათვის. ჩვენ მივდიოდით მშვიდობიანი საპარლამენტო გზებით, ვსარგებლობდით ორი იარაღით — მოთმინებითა და სიმართლით. დიდი მოთმინება გვაქვს, მაგრამ ამქვეყნად ძალზე ცოტაა სიმართლე. ამ ეტაპზე ჩვენ გვჭირდება სხვა ხალხებისა და მათი პარლამენტების მხარდაჭერა, რათა მშვიდობიანად დაწყებული საქმე მშვიდობიანადვე დავაგვირგვინოთ.

ინგუში ხალხი მოგმართავთ თხოვნით, უარი უთხრან ჩრდილოეთ ოსეთს ყოველგვარი ხელშეკრულების ხელმოწერაზე, სანამ იგი არ დაიბრუნებს 1933, 1944, 1957 წლებში მის მიერ ანექსირებულ ინგუშთა მიწებს.

თქვენამდე ვერ აღწევს მართალი ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რა ხდება სინამდვილეში კავკასიაში. ინფორმაციის საკავშირო საშუალებანი ამახინჯებენ ფაქტებს: ის, რაც ეგრეთ წოდებულ სამხრეთ ოსეთში ხდება, წამოიწყო ჩრდილოეთ ოსეთისა და კავშირის ხელმძღვანელობამ მორიგებით, რათა ჩაეშალა 50 წლის მანძილზე რთულერ რეპრესირებული გაძარცული ინგუში ხალხის საკითხის გადაწყვეტა. ეს სპეციალურად არის პროვოცირებული, რათა სროლის ხმაურმა ჩაახშოს ჩვენი ხალხის მართალი ხმა.

სტალინის მმართველობის წლებში ოსეთმა მოახდინა მეზობელი ხალხების — ინგუშთა, ყაბარდოელთა, კაზაკთა მიწების ანექსია, ამჟამად კი მიმდინარეობს აშკარა ომი, რათა მთელი ოლქი წაართვან საქართველოს რესპუბლიკას. და ამ ომში ძალზე ეშმაკურად იყენებენ. საკავშირო ტელევიზიას, სსრ კავშირისა და რუსეთის სფს რესპუბლიკის პარლამენტებს, რომლებიც ცუდად ერკვევიან ჩვენს კავკასიურ საქმეებში. გთხოვთ მხარი დაუჭიროთ ჩვენს მშვიდობიან ბრძოლას. განა ძნელია იმის გაგება, რომ ჩვენ გაგვძარცვეს? დააყენეთ საკუთარი თავი ჩვენს ადგილას.

თუ დაიდება სამოკავშირეო ხელშეკრულება და დამტკიცდება მე-3 მუხლი, ჩვენ ეკარგავთ პრობლემის მშვიდობიანი გადაჭრის იმედს.

თქვენს გაბედულ სიტყვას შეუძლია თავიდან აგვაცილოს მომწიფებული ეროვნებათშორისი კონფლიქტი.

ძ. ნაზრანი,

საერთო-ეროვნული მიტინგი
1991 წლის 15 მარტი

შიდა ქართლი

„თავში ლენინი და ხელში დანა..."

ლაჟ-სალებავის წარმოების საამქროს ავეთქებით მიესალმა ცხინვალი. აქ ჩამოსულ უცხოელ, საბჭოთა და მათ შორის ქართველ ჟურნალისტებს.

წინასწარი საუბარი საგუშაგოსთან მდგომ მილიციელებთან გაიბა. როგორც მათ თქვეს, მდგომარეობა ცხინვალში მეტისმეტად უსიამოვნოა იმ მხრივ, რომ მას შემდეგ, რაც ა. ლუკიანოვმა „მეგობრულად" ურჩია პრეზიდენტ მ. გორბაჩოვს შემოიღოს საგანგებო წესები ეგრეთ წოდებულ სამხრეთ ოსეთის მთელ ტერიტორიაზე, ოს ექსტრემისტებს შესამჩნევად გაუძლიერდათ ლამის დაკარგული საბრძოლო სულისკვეთება. რეკომენდაცია მათ აღნიშნეს ბათქაბუთქითა და სიტყვიერი მუქარით ქართველების მიმართ.

გუშინ აქ მიელოდნენ შტაბზე თავდასხმას. მაგრამ ქალაქის კომენდანტმა ერთგვარ სამხედრო ხრიკს მიმართა. ქართული მილიციის ადგილას სამხედროები დააყენეს. ამით ოსი ექსტრემისტები უხერხულ მდგომარეობაში აღმოჩნდნენ. თავდასხმა უკეთესი დროისათვის გადაიდო.

ქალაქის კომენდანტი ადგილზე არ დაგვხვდა, რადგან თბილისში იმყოფებოდა. თენგიზ ეპიტაშვილს ცვლიდა დროებითი შტაბის უფროსი, მილიციის პოდპოლკოვნიკი ავთანდილ ჯაში. ბატონ ჯაშის ინტელიგენტობამ და დახვეწილმა მანერებმა დამსწრე ჟურნალისტებზე კარგი შთაბეჭდილება მოახდინა. აი რამდენიმე მისი პასუხი ჩვენს კითხვებზე.

— როგორია ახლა მდგომარეობა ცხინვალში?

— ქალაქში სასიხარულო აჟიოტაჟია, ეიფორიაა „თავისუფლებისათვის", კრემლთან შეერთებისათვის, ეგრეთ წოდებულ სამხრეთ ოსეთში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებისათვის ბრძოლაში მხარდაჭერის გამო და იგრძნობა აშკარად გამოხატული აგრესიულობა.

— შემოიყვანეს თუ არა დამატებითი ჯარები ქალაქში?

— გუშინ მთელი ღამის განმავლობაში მოდიოდნენ ჯარები ცხინვალთან ტყვიავის გავლით და იმდენად სწრაფად, რომ ბენზინმზიდი დაეჯახა ამ სოფლის ორ მცხოვრებს და მძიმედ დაასახიჩრა. დაზარალებულნი გორის საავადმყოფოში მოათავსეს.

— როგორია ჯარების რაოდენობა?

— ზუსტად არ ვიცი. მაგრამ პირადად დავითვალე 24 ჯავშანტრანსპორტიორი, რომლებიც ქალაქში შემოვიდნენ.

— რით არიან შეიარაღებული ოსი ექსტრემისტები?

— უახლესი ცეცხლსასროლი იარაღით, „ნურსებით" — ეს უმართავი რეაქტიული ჟურვებია. აქვთ ღამით ხედვის იარაღი, აცვიათ უკანასკნელი მოდის სადესანტო ტანსაცმელი — წინწყლებიანი გერმის კომბინიზონები. ერთი სიტყვით, კარგად ცხოვრობენ ბიჭები.

— მიგაჩნიათ თუ არა შესაძლებლად, რომ „ნურსები" სამხედრო მოსამსახურეებისაგან ჰქონდეთ ნაყიდი?

— ეს უთუოდ ასეა, რადგან მე არ ვიცი არც ერთი მაღაზია, სადაც „ნურსების" ყიდვა შეიძლებოდეს.

— სამხედროები რაღას ამბობენ ამაზე?

— თავად თქვენ რას იტყოდით, სამხედროების ადგილას რომ ყოფილიყავით?

— ეს არ შეიძლება, მაგრამ, თუ მაინც შეიძლება, იტყვიან, ეს ვიღაცამ, რომელიღაცამ მაჩუქა, მომყიდა, მოვიპარეთ და ა. შ.

— გსმენიათ თუ არა ოსი ექსტრემისტების მიერ ჯავშანტრანსპორტიორების იჯარით აღების ფაქტები?

— ახლა გამიჭირდება ამის დამტკიცება. მაგრამ ზუსტად ვიცი, რომ ისინი ჯავშანტრანსპორტიორებით დადიან. არაოფიციალური ფასიც ვიცი, რა რამდენი ღირს. კარაბინი, რომელიც უნდა დააბრუნოს, 500 მანეთი ღირს, ავტომატი, ასევე დასაბრუნებელი, 1000 მანეთი. თამარაშენიდან ოსის გადაყვანის ფასი ხუთჯერ გაიზარდა — თავად იცით, ინფლაციაა და ესეც 1000 მანეთი ღირს.

— თუ იცით, დაახლოებით რამდენი არიან ექსტრემისტები?

— რამდენიმე ათასი. ზუსტი ციფრი არ ვიცი, და, ალბათ, თვითონ ოსებმაც არ იციან.

— ამბობენ, ცხინვალში შეტაკებანი მოხდაო ექსტრემისტთა ცალკეულ ჯგუფებს შორის...

— ეს მართლაც ასეა. მას შემდეგ, რაც ტორეზ კულუმბეკოვმა თავისი ღირსეული ადგილი დაიკავა, საქმე გავლენის განაწილებაზე მიდგა. გავლენას კი კლანები ინაწილებენ. ყოველ მათგანს თავისი „ნათლიმამა" ჰყავს. ელემენტარულად მიმდინარეობს ბრძოლა ძალაუფლებისათვის პატარა პრეზიდენტენას, პატარა მინისტრუნას სახით და ა. შ.

— თავად როგორ ეკიდებით ოსებთან კონფლიქტს?

— ჩემთან ერთად ინსტიტუტში ექვსი ოსი სწავლობდა. ერთი მათგანი ჩემი ქალიშვილის ნათლია. ჩვენს ურთიერთობაში არაფერი შეცვლილა.

ინტერვიუს შემდეგ რამდენიმე ჟურნალისტი შევიდა ცხინვალში, ხოლო დარჩენილები წარმოებაში გაჩენილ ხანძარს ვუყურებდით.

როცა ისინი დაბრუნდნენ, მე ვკითხე ლენინგრადელ კოლეგას, როგორ არის-მეთქი საქმე ქალაქში.

— იცით რა გითხრათ, — მიპასუხა მან, — მეცოდებიან ისინი. ზუსტად ისე, როგორც მაიაკოვსკისთან არის...

„უსმელ-უჭმელნი, მოკკვდებით განა? თავში ლენინი, და ხელში — დანა!"...

— ასეა, ასე. ოღონდ შიმშილი და სიღატაკე იქ არ მინახავს, მაგრამ ლენინი თავში, ალბათ, მაგრად ზის.

გია კორძაძე,
საქინფორმის სპეც. კორ.

• • •

სურათებზე: ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონიდან ქალაქ ცხინვალში დიდი რაოდენობით შემოვიდა შინაგანი ჯარების დამატებითი ტექნიკა; ლენინგრადის საზოგადოება „მემორიალის" წარმომადგენლები ჯარისკაცებში ავრცელებენ „არმეისკი ვესტნიკ „ნოვოსტოგო კურიერას"; იწვის ლაჟ-სალებავების საწარმო.

მიხეილ კიკვაძის და სპარტაკ უურაშვილის ფოტო (საქინფორმის ფოტოქრონიკა).

ვითარება სამაჩაბლოში

2 აპრილს ცხინვალში საკმაოდ დაძაბული ვითარება იყო, რაც ქალაქში ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონიდან შინაგანი ჯარის დიდძალი დამატებითი სამხედრო ტექნიკის შემოყვანამ გამოიწვია. ოსმა ექსტრემისტებმა და ქართველების წინააღმდეგ განაწყენებული მოსახლეობის ნაწილმა, ამ ფაქტში ცენტრის აშკარა მხარდაჭერა იგრძნეს. სოფელ აჩაბეთში ოსმა ბანდიტებმა ავტომატის ჯერით მძიმედ დაჭრეს ადგილობრივი მკვიდრი ვია ჯოხაძე. დღისით, ცხინვალში დაიწვა ლაქსაღებავების საწარმო. ხანძრის შედეგად ჰაერში გაიფანტა მომწამლავი ნივთიერებები, რითაც სერიოზული საფრთხე შეექმნა ეოსახლეობას. დროებითმ შტაბის უფროსი, მილიციის პოდპოლკოვნიკი ავთანდილ ჯაში, მაშინვე დაუკავშირდა საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს, საიდანაც ოპერატიულად გადასცეს კვალიფიციური სპეციალისტის სათანადო რეკომენდაცია. გარდა ამისა, ხანძრის ჩასაქრობად გორიდან გაიგზავნა სახანძრო ავტომანქანა.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს პრესცენტრში მრავალი მოქალაქე გვირეკავს და გვეკითხება, ცხინვალში შინაგანი ჯარების დამატებით ძალების შეყვანასთან დაკავშირებით, თავისი საგუშაგოები ხომ არ დატოვა საქართველოს მილიციამ. ამის თაობაზე ქალაქის კომენდანტმა, შინაგანი სამსახურის პოლკოვნიკმა თენგიზ ეპიტაშვილმა განაცხადა: საქართველოს მილიცია კვლავ დგას თავის საგუშაგოზე და ასრულებს თავის მოვალეობას.

3 აპრილს, ცხინვალსა და მის მიმდებარე სოფლებში შედარებით სიმშვიდეა.

სამართალდამცავი ორგანოები ავლენენ ოსი ბანდიტების ბარბაროსული მოქმედების ახალ-ახალ ფაქტებს. ცხინვალის რაიონის პროკურორმა დავით კეკენაძემ გვიამბო, რომ 29 მარტს ცხინვალის რაიონის სოფელ საცხენეთის მიდამოებში ბანდიტებმა, რომელთა შორის იყო ორი ქალი, შეიპყრეს ამ სოფლის მცხოვრები ეღგუჯა ხადური. ავტომატური ცეცხლსასროლი იარაღით იგი დაჭრეს ორივე ფეხში, ჭრილობებში თოკი გაუყარეს, ცხენს გამოაბეს და დაახლოებით 4 კილომეტრის მანძილზე ათრიეს, რის შედეგადაც ეღგუჯა ხადური გარდაიცვალა. მას დარჩა მეუღლე და ოთხი მცირეწლოვანი შვილი. ამ ფაქტთან დაკავშირებით აღძრულია სისხლის სამართლის საქმე.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს პრესცენტრი. საქინფორმი.

საქართველოს რესპუბლიკის კანონი
საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციაში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის შესახებ

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო **ადგენს:**

შეტანილ იქნეს საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციაში შემდეგი ცვლილებები და დამატებები:

1. პირველი მუხლი ჩამოყალიბდეს შემდეგნაირად:

„**მუხლი** 1. საქართველოს რესპუბლიკა არის დემოკრატიული, სამართლებრივი სახელმწიფო, რომელიც გამოხატავს საქართველოს მოსახლეობის ერთობლივ ნებას და უზრუნველყოფს მისი ყველა მოქალაქის ინტერესების დაცვას განურჩევლად მათი ეროვნული და სარწმუნოებრივი კუთვნილებისა.

საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორია ერთიანი და განუყოფელია".

2. მე-19 მუხლი ამოღებულ იქნეს.

3. 31-ე მუხლი ჩამოყალიბდეს შემდეგნაირად:

„მუხლი 31. საქართველოს რესპუბლიკაში, როგორც სუვერენულ სახელმწიფოში, საქართველოს რესპუბლიკის მოქალაქეობა განისაზღვრება საქართველოს რესპუბლიკის კანონმდებლობით.

საქართველოს რესპუბლიკის მოქალაქეობის პირველადობის გათვალისწინებით საქართველოს რესპუბლიკის მოქალაქე გარდამავალ პერიოდში იმავდროულად სსრ კავშირის მოქალაქეა.

სსრ კავშირის შემადგენლობაში მყოფი სხვა მოკავშირე რესპუბლიკის მოქალაქე არ შეიძლება იმავე დროს საქართველოს რესპუბლიკის მოქალაქე იყოს.

საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიაზე სსრ კავშირის შემადგენლობაში მყოფი სხვა მოკავშირე რესპუბლიკის მოქალაქე საქართველოს რესპუბლიკის მოქალაქის თანაბარი უფლებებით სარგებლობს და თანაბარი მოვალეობები ეკისრება, გარდა იმ უფლებებისა და მოვალეობებისა, რომლებიც საქართველოს რესპუბლიკის კანონმდებლობით მხოლოდ საქართველოს რესპუბლიკის მოქალაქეებისათვის არის დაწესებული.

საქართველოს რესპუბლიკის მოქალაქეებს საზღვარგარეთ იცავენ და მფარველობენ საქართველოს რესპუბლიკა და სსრ კავშირი".

4. 46-ე მუხლის მე-2 ნაწილიდან ამოღებულ იქნეს სიტყვები: „სახალხო კონტროლი".

5. 50-ე მუხლის მეორე ნაწილიდან ამოღებულ იქნეს სიტყვები: „ხოლო სკოლა — ეკლესიისაგან".

6. 59-ე მუხლი ამოღებული იქნეს.

7. 72-ე მუხლში:

ა) მე-3 პუნქტი ჩამოყალიბდეს შემდეგნაირად:

„3) საქართველოს რესპუბლიკის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხთა გადაწყვეტა. ავტონომიური ფორმიერების სტატუსის შეცვლის ან გაუქმების, ახალი ავტონომიური ფორმირების შექმნის თაობაზე საბოლოო გადაწყვეტილება მიიღება მხოლოდ საქართველოს რესპუბლიკის მოსახლეობის საყოველთაო-სახალხო კენჭისყრით (საქართველოს რესპუბლიკის რეფერენდუმით)";

ბ) მე-7 პუნქტში სიტყვები: „ეკონომიკის ხელმძღვანელობა" შეიცვალოს სიტყვებით: „რეგულირება საბაზრო ურთიერთობათა პრინციპების საფუძველზე".

გ) მე-8 პუნქტი ჩამოყალიბდეს შემდეგნაირად:

„8) საქართველოს რესპუბლიკის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების პროგნოზის შედგენა, საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო ბიუჯეტის შემუშავება და დამტკიცება, მისი შესრულების ანგარიშის დამტკიცება; აფხაზეთის ასსრ და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სახელმწიფო ბიუჯეტების, რესპუბლიკური დაქვემდებარების რაიონებისა და ქალაქების ბიუჯეტების შესრულების ხელმძღვანელობა";

დ) მე-9 პუნქტიდან ამოღებული იქნეს სიტყვები: „სსრ კავშირის კანონმდებლობის შესაბამისად";

ე) მე-10 პუნქტი ამოღებულ იქნეს.

8. 74-ე მუხლის მე-3 ნაწილში სიტყვები „საკავშირო დაქვემდებარების" შეიცვალოს სიტყვებით „მის ტერიტორიაზე განლაგებული".

9. მე-80 მუხლის მესამე ნაწილი ჩამოყალიბდეს შემდეგნაირად:

„აფხაზეთის ასსრ და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა მათ გამგებლობაში შემავალ საკითხებზე კოორდინაციას უწევენ და აკონტროლებენ მათ ტერიტორიაზე განლაგებული საწარმოების, დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების საქმიანობას".

10. 38-ე მუხლი ამოღებული იქნეს.

11. 104-ე მუხლში:

ა) მე-7 პუნქტი ჩამოყალიბდეს შემდეგნაირად:

„7) იწონებს საქართველოს რესპუბლიკის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების პროგნოზს და ამტკიცებს უმნიშვნელოვანეს რესპუბლიკურ პროგრამებს";

ბ) მე-19 პუნქტიდან ამოღებულ იქნეს სიტყვები „საქართველოს რესპუბლიკის სახალხო კონტროლის კომიტეტსა და";

12. 110-ე მუხლის პირველი ნაწილიდან ამოღებულ იქნეს სიტყვები „საქართველოს რესპუბლიკის სახალხო კონტროლის კომიტეტ".

13. 112-ე მუხლის მეორე ნაწილიდან ამოღებულ იქნეს სიტყვები „საქართველოს რესპუბლიკის სახალხო კონტროლის კომიტეტის თავმჯდომარე".

14. 113-ე მუხლის მე-10 პუნქტი ჩამოყალიბდეს შემდეგნაირად:

10) იღებს საქართველოს რესპუბლიკის მოქალაქედ, წყვეტს საქართველოს რესპუბლიკის მოქალაქეობიდან გასვლის, მოქალაქეობის ჩამორთმევისა და უცხოელთათვის თავშესაფრის მიცემის საკითხებს";

15. 115-ე მუხლის მე-3 პუნქტიდან ამოღებულ იქნეს სიტყვები „საქართველოს რესპუბლიკის სახალხო კონტროლის კომიტეტის თავმჯდომარის".

16. 117-ე მუხლის მე-2 ნაწილიდან ამოღებულ იქნეს სიტყვები „საქართველოს რესპუბლიკის სახალხო კონტროლის კომიტეტის".

17. 120-ე მუხლის მე-2 და მე-3 ნაწილები ამოღებულ იქნეს.

18. 125-ე მუხლის მე-2 პუნქტი ჩამოყალიბდეს შემდეგნაირად:

„2) შეიმუშავებს და საქართველოს რესპუბლიკის უზენაეს საბჭოში შეაქვს საქართველოს რესპუბლიკის ეკონომიკური, და სოციალური განვითარების პროგნოზები, საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო ბიუჯეტი; იღებს ზომებს საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესასრულებლად, საქართველოს რესპუბლიკის, ავტონომიური რესპუბლიკების, რესპუბლიკური დაქვემდებარების ქალაქებისა და რაიონების კომპეტენციური ეკონომიკური და სოციალური განვითარების უზრუნველყოფისათვის;

საქართველოს რესპუბლიკის გამგებლობაში მიკუთვნებულ საკითხებში კოორდინაციისა და კონტროლს უწევს მის ტერიტორიაზე განლაგებული საწარმოებისა და დაწესებულება-ორგანიზაციების საქმიანობას; საქართველოს რესპუბლიკის უზენაეს საბჭოს წარუდგენს ბიუჯეტის შესრულების ანგარიშს".

19. მე-8 კარის სათაური ჩამოყალიბდეს შემდეგნაირად: „საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო ბიუჯეტი".

20. მე-19 თავი ამოღებულ იქნეს (მუხლები 152, 153, 154, 155, 156, 157).

21. მე-20 თავი ჩამოყალიბდეს შემდეგნაირად:

„**თავი 20**

საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო ბიუჯეტი

მუხლი 158. საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო ბიუჯეტი წარმოადგენს რესპუბლიკის ძირითად საფინანსო გეგმას.

მუხლი 159. საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო ბიუჯეტი ერთიანებს საქართველოს რესპუბლიკის რესპუბლიკურ ბიუჯეტს, ავტონომიური რესპუბლიკების სახელმწიფო ბიუჯეტებსა და რესპუბლიკური დაქვემდებარების ქალაქებისა და რაიონების ბიუჯეტებს.

მუხლი 160. საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლისა და გასავლის გამოჯენას საქართველოს რესპუბლიკის რესპუბლიკურ ბიუჯეტსა, ავტონომიური რესპუბლიკების სახელმწიფო ბიუჯეტებსა და რესპუბლიკური დაქვემდებარების ქალაქებისა და რაიონების ბიუჯეტებს შორის ამტკიცებენ საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო.

მუხლი 161. საქართველოს რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტი „საქართველოს რესპუბლიკის სახალხო კონტროლის კომიტეტის თავმჯდომარის".

მუხლი 162. საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების მიმდინარეობას აკონტროლებს, მისი შესრულების ანგარიშს ამტკიცებს და საჭიროების შემთხვევაში ბიუჯეტში ცვლილებები შეაქვს საქართველოს რესპუბლიკის უზენაეს საბჭოს. ბიუჯეტის შესრულების ზოგადი მაჩვენებლები ქვეყნდება საყოველთაო გაცნობისათვის".

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარე

ზ. გამსახურდია.

თბილისი. 1991 წლის 20 მარტი.

დანაშაულებრივი გულგრილობა და უპასუხისმგებლობა

რესპუბლიკის ფულის მიმოქცევაში წესრიგის დამყარების შესახებ

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის დადგენილებით 50 და 100-მანეთიანი ფულის ნიშნების ნორმალურად გაცვლის უზრუნველსაყოფად შექმნილმა სპეციალურმა რესპუბლიკურმა სადეპუტატო კომისიამ სეროიზული მუშაობა გასწია უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმისა და მინისტრთა საბჭოს მიერ ამ საკითხებზე 1991 წლის 26 და 31 იანვარს მიღებული დადგენილებების წარმატებით შესრულებისათვის.

სადეპუტატო კომისიამ მიზანმიმართული და პრინციპული ღონისძიებები განახორციელა იმ დარღვევა-დამახინჯებათა აღმოსაფხვრელად, რომლებიც დაუშვეს 1991 წლის 23 იანვარს შემნახველი ბანკის დაწესებულებებმა. რესპუბლიკის სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტმა და ფინანსთა სამინისტრომ თანამდებობიდან გადაყენეს ქ. ფოთის, ქ. წყალტუბოს, ქ. სოხუმის, ქ. ქუთაისის, მარნეულის, მარტვილის, ყაზბეგის, ქარელის, ლანჩხუთის, ონის, ხაშურის, ცაგერის, წალენჯიხის, დედოფლისწყაროს, გალის, გუდაუთის, სოხუმის, ხობის, ქ. თბილისის ისნის, სამგორის, მთაწმინდის, გლდანის რაიონების შემნახველი ბანკის განყოფილებათა მმართველები. ბიუჯეტის სასარგებლოდ ამოღებულია 8473,4 ათასი მანეთი.

რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მიმდინარე საწარმოების, გაერთიანებების, ორგანიზაციების მიერ ბანკს № 904 ანგარიშზე „სხვადასხვა დებიტორები და კრედიტორები" შეტანილი თანხებიდან რესპუბლიკის ბიუჯეტის შემოსავალში გადატანილი ფულადი სახსრებისა და მოქალაქეთა მიერ ნაგარიგები ფულადი დანაზოგების დაბრუნების შესახებ მათ პრეტენზიებზე სპეციალური რესპუბლიკური სადეპუტატო კომისიისათვის დასკვნების მომზადების უზრუნველსაყოფად ფინანსთა სამინისტროში შეიქმნა სამუშაო კომისიები, რომლებსაც დაეგალათ რესპუბლიკის რეგიონებიდან შემოსული მასალების დაწესებული გრაფიკების მიხედვით განხილვა და თითოეული საწარმოსა და ორგანიზაციისათვის დასაბუთებული დასკვნების შედგენა და რესპუბლიკური სადეპუტატო კომისიისათვის წარდგენა.

კომისიებმა რესპუბლიკის რაიონების (ქალაქების) აღმასკომებთან არსებული შესაბამის კომისიათა წარმომადგენლებთან, სბანკთა და სფინანსსო-საგადასახადო დაწესებულებებმა და საწარმოების ხელმძღვანელებთან ერთად ძირითადად დასმულ შეკითხვებზე 24-ჯერ წაკლებია, ხოლმე. „აეროსუფრმასალა" ერთ დღეს შეიტანა 123,3 ათასი მანეთი, რაც 23,7-ჯერ აღემატება საშუალო დღიურ ამონაგებს, მარნეულის რაიონის შაუმიანის მომხმარებელთა საზოგადოებამ 23 იანვარს შეიტანა ნაგავრის სახით 977 ათასი მანეთი 50 და 100-მანეთიანი კუპიურები, რაც საშუალო დღიურ ამონაგებს აღემატება 21,8-ჯერ. მარნეულის „ხე-ტყეგაჭრობის" ბაზამ 2,5 ათასი მანეთი საშუალოდღიური ამონაგების პირობებში ბანკში შეიტანა 104,3 ათასი მანეთი, ე. ი. 41,6-ჯერ მეტი. მარნეული „რაიკოოპდამზადებამრეწველ-ვაჭრობბაზრის" გაერთიანება „ცეკავშირმა" 23 იანვარს ბანკში შეიტანა 535,2 ათასი მანეთის 50 და 100-მანეთიანი ფულის ნიშნები, რაც საშუალო დღიურ ნაგავრის 41-ჯერ აღემატება. ქ. ბათუმის „მრეწველ-ვაჭრობამ" საშუალო დღიურ ნაგავრს 13,9-ჯერ გადააჭარბა და ბანკში შეიტანა 1206 ათასი მანეთის 50 და 100-მანეთიანი კუპიურები. ჩხოროწყუს რაიკოოპკავშირმა 23 იანვარს ბანკში ჩაბარა 167,5 ათასი მანეთი, რაც 25,7-ჯერ აღემატება საშუალო დღიურ ამონაგებს. ამასთან ჩხოროწყუს მომხმარებელთა საზოგადოებამ და რაიუნივერმაღის მიერ ბანკში ჩაბარებული თანხა 17,6-ჯერ აღემატება საშუალო დღიურ ნაგავრს, ზესტაფონის რაიკოოპერატივმა ბანკის დაწესებულებებს ერთ დღეში ჩააბარა 600 ათასი მანეთი, ანუ 28,8-ჯერ მეტი, ვიდრე იანვრის თვის საშუალო დღიური საქონელბრუნვა იყო. გორის რაიკოოპკავშირის სავაჭრო ორგანიზაციებმა 23 იანვარს ბანკის დაწესებულებებში შეიტანა 3,7 მილიონი მანეთი 50 და 100-მანეთიანი კუპიურები, რაც 18,8-ჯერ აღემატება საშუალო დღიურ ნაგავრს. საგარეჯოს რაიკოოპერატივმა ერთ დღეს შეიტანა ბანკში 797 ათასი მანეთი, რაც საშუალო დღიურ ნაგავრს 19-ჯერ აღემატება. ანალოგიური ფაქტები მოხდა რესპუბლიკის ყველა რაიონში.

ბანკის დაწესებულებებმა უხეშად დაარღვიეს 1991 წლის 23 იანვრის დღის პირველ ნახევარში თანხების შეტანის წესი და მარტვილისა და წალკის აგრომრეწველ-ბანკის რაგანყოფილებებმა დაუშვეს, რომ ვითომდა 22 იანვრის ნაგავრი თანხები საავაჭრო ორგანიზაციებს შეეტანათ 24 და 25 იანვარს. მაგალითად, მარტვილის რაიკოოპკავშრობამ და დედი ბკყონის საბჭოთა მეურნეობამ 50 და 100-მანეთიანი კუპიურები ბანკს ჩააბარეს 24 იანვარს, ხოლო ბანძის მომხმარებელთა საზოგადოებამ — 25 იანვარს.

საბანკო დაწესებულებათა დიდი უმრავლესობა ხელს არ უწყობს რესპუბლიკაში ფულის განმტკიცებას, პირიქით, მათ ისინი, განსაკუთრებით კომერციული ბანკები, კოოპერატივებს და საკომისიო მაღაზიებს განუთხავად აძლევენ ნაღდ ფულს 50 და 100-მანეთიანი კუპიურებს სახით და შემდგომში არ აკონტროლებენ მათ მიზნობრივად ხარჯვას. ამასთანავე კოოპერატივები და საკომისიო მაღაზიები უგულვებელყოფენ მომწოდებლებთან და მყიდველებთან საანგარიშსწორებო ურთიერთობას ბანკში განსხვილი მათი ანგარიშსწორების ანგარიშის ან მიმდინარე ანგარიშნი მეშვეობით. როგორც წესი, საკომისიო მაღაზიებსა და კოოპერატივებს არ შეაქვთ ანგარიშზე ფული, ყოველგვარ ანგარიშსწორებას აწარმოებენ მხოლოდ და მხოლოდ ნაღდი ფულის მეშვეობით და არა უნაღდო ანგარიშსწორებით, რის გამოც ფული უფასურდება. კოოპერატივებისთვის ნაღდი ფულის გაცემის საქმეში სრული განუკითხაობა ბინსოცბანკის ქ. თბილისის ნაძალადევის, მთაწმინდის, ქ. ბათუმის, ოზურგეთის, ახმეტის, მარნეულისა და ქობულეთის რაიგანყოფილებებში, აგრომრეწველ-ბანკის ქობულეთის, მარნეულის, დმანისის რაიგანყოფილებებში, ყველა კომერციულ ბანკში.

კოოპერატივებისა და კომერციული საკომისიო მაღაზიების განუკითხაობას ისიც უწყობს ხელს, რომ მათ არა აქვთ დაწესებული ნესრიგი ნაღდი ფულის ლიმიტები. საერთოდ არ აღრიცხავენ ამონაგებ ნავაჭრ თანხებს. შემოღებული არა აქვთ სპეციალური ჟურნალები (სალაროს დაფილები). და თუ აქვთ, დაუნომრავი, საქონლის მისაღებად არ გააჩნიათ სპეციალური მაკრი აღრიცხვის ქვითრები.

ყოველივე ამის გამო კოოპერატივები და კომერციული საკომისიო მაღაზიები მალაევენ ფაქტობრივ შემოსავალს, რის გამოც შეუძლებელი ხდება მათი დასაბეგრი შემოსავლის დადგენა და სახელმწიფო ბიუჯეტი დიდად ზარალობს.

ქ. თბილისის ჩუღურეთის რაიონში არსებულმა კოოპერატივებმა და კომერციულმა მაღაზიებმა 23 იანვარს ბანკის დაწესებულებებში შეიტანეს ამონაგები ნავაჭრის სახით 1,5 მილიონი მანეთის 50 და 100-მანეთიანი კუპიურები, 1-დან 22 იანვრამდე კი ბანკებში თანხები საერთოდ არ ჩაუბარებიათ. განვლილი თვეების მანძილზე ბანკის განყოფილებებში თანხები არ შეუტანიათ და მხოლოდ 23 იანვარს „აღმოაჩნდათ" ნავაჭრის სახით ბანკში შესატანი დიდძალი ფული ამავე რაიონში განლაგებულ კოოპერატივებს: „მეფეს" — 452 ათასი მანეთი, „ჩიორას" — 121,8 ათასი მანეთი, „ფრესკას" — 96 ათასი მანეთი და ა. შ.

გორის რაიონის კოოპერატივმა „ირმაღანმა" 23 იანვარს ბანკში ჩააბარა 101,2 ათასი მანეთი, საშუალო დღიური ნავაჭრი კი 48 მანეთს შეადგენდა. საფირმო მაღაზია „მზიურმა" ბანკში შეიტანა 133,2 ათასი მანეთი, მისი დღიური ნავაჭრი კი 5,8 ათასი მანეთია. ჩხოროწყუს რაიონის კოოპერატივმა „მშენებელმა" 23 იანვარს ბანკში შეიტანა 80 ათასი მანეთის 50 და 100-მანეთიანი კუპიურები, მაშინ, როდესაც ამ კოოპერატივის ხელმძღვანელებს საეროდ ვივიწყებული აქვთ მომწოდებლებთან და მყიდველებთან ანგარიშსწორების ბანკის განყოფილების გზით განხორციელება.

ბანკების მოქმედების უკახოობაზე მეტყველებს ის ფაქტი, რომ კომერციულმა ბანკმა „დრომ" ქ. თბილისის მთაწმინდის რაიონის მრავალდარგოვან კოოპერატივ „აღმშენებელს" 1990 წლის 25 დეკემბრიდან 1991 წლის 23 იანვრამდე 7-ჯერ მისცა ნაღდი ფული 227 ათასი მანეთის ოდენობით, ისე, რომ არ გაუანალიზებიათ წინა პერიოდში გაცემული თანხების ხარჯვის სისწორე, რის გამოც 23 იანვარს კოოპერატივმა ბანკში შეიტანა 354,6 ათასი მანეთის 50 და 100-მანეთიანი კუპიურები.

ქ. თბილისის ნაძალადევის რაიონის კოოპერატივმა „ჩირმა" ბინსოცბანკის რაიგანყოფილებიდან 1990 წლის დეკემბერში დაფრაოლებლად მიიღო 314 ათასი მანეთის 50 და 100-მანეთიანი კუპიურები ე. წ. დამზადების ოპერაციებისთვის. რომელიც 1991 წლის 23 იანვარს ბანკში დაბრუნდა მთლიანად.

სამგორის რაიონის კოოპერატივმა „ვიტამინმა" ასევე „შეუფერებლად" ჩაბარა 23 იანვარს კომერციულ ბანკ „კაკასიონს" 206,3 ათასი მანეთი.

საქართველოს უცხოეთის ტურიზმისა და საგარეო ეკონომიკურ ურთიერთობათა რესპუბლიკური ასოციაციის „საქართველოს" „მშენებრეწველ-კომპლექტის" გაერთიანებამ ქ. თბილისის სამგორის რაიონის ბინსოცბანკის გაყოფილებაში 23 იანვარს შეიტანა 745,5 ათასი მანეთის 50 და 100-მანეთიანი კუპიურები.

ქ. თბილისის ისნის რაიონის კოოპერატივ „ოქროს საწმისის" რესპუბლიკური აგროსამრეწველო ბანკის სპეციალურ სათეფოციო საამრთველოში 23 იანვარს შეტანილი აქვს 680,9 ათასი მანეთი, მაშინ, როდესაც კოოპერატივის მიერ უბუღალტერო ფოლიოზ ბანკის ანგარიშსწორების ანგარიშის გზით მოწოდებლებთან და მყიდველებთან ეკონომიკური ურთიერთობანი.

ასეთი გზით მიღებული მსხვილი კუპიურები 23 იანვარს ბანკის დაწესებულებებს ჩაბარეს. შუახესტეტს ციტრუსების საბჭოთა მეურნეობამ — 243,8 ათასი მანეთი; ალმამბრის ციტრუსების საბჭოთა მეურნეობამ — 236,4 ათასი მანეთი; ჩაქვის საბჭოთა მეურნეობამ — 78,7 ათასი მანეთი; ციხისძირის საბჭოთა მეურნეობამ — 22,9 ათასი მანეთი, გაერთიანება „ორანჟმა" — 350 ათასი მანეთი. ზენითის კოლმეურნეობამ 20,8 ათასი მანეთი; ხუცუბნის კოლმეურნეობამ — 100 ათასი მანეთი, ჩაისუბნის კოლმეურნეობამ — 208,2 ათასი მანეთი; ციხისძირის კოლმეურნეობამ — 33,8 ათასი მანეთი; სოფელ ქობულეთის კოლმეურნეობამ — 20 ათასი მანეთი; ცეცხლაურის ციტრუსების საბჭოთა მეურნეობამ — 21,3 ათასი მანეთი, გონიოს კოლმეურნეობამ — 61,8 ათასი მანეთი; ჩაქვის ციტრუსების საბჭოთა მეურნეობამ — 78,7 ათასი მანეთი; ქარნალის საბჭოთა მეურნეობამ — 33,9 ათასი მანეთი და ა. შ.

რესპუბლიკის სპეციალურმა სადეპუტატო კომისიამ და ფინანსთა სამინისტროში შექმნილმა სამუშაო კომისიებმა საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმისა და საქართველოს რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს 1991 წლის 31 იანვრის დადგენილების „1961 წლის ნიმუშის 50 და 100-მანეთის ღირსების ფულის ნიშნების გამოცვლის თაობაზე" და საწარმოებისა და ორგანიზაციების მიერ № 904 ანგარიშზე ჩარიცხული 50 და 100-მანეთიანი ფულის ნიშნები ძირითადად არ წარმოადგენს ნავაჭრ თანხებს, ან მომსახურების საფასურს. საწარმოთა და ორგანიზაციათა სალაროები ფაქტობრივად მათ გამოიყენეს, როგორც საკუთარი მსხვილი კუპიურების გადაცვლის საშუალება, რის გამოც ამ თანხების გარკვეული ხვწილი ბიუჯეტის ანგარიშზე დარჩა. კომისიების მიერ განხილული 121,7 მილიონი მანეთის საპრეტენზიო თანხებიდან რესპუბლიკის ბიუჯეტის სასარგებლოდ ჩაირიცხა 22,1 მილიონი, ანუ საპრეტენზიო თანხის 18,2 პროცენტი. დღეისათვის ეს თანხები მოლიანად რესპუბლიკის ბიუჯეტშია თავმოყრილი.

მოსალოდნელია, რომ დარჩენილი საპრეტენზიო თანხების უახლოეს პერიოდში განხილვით რესპუბლიკური ბიუჯეტის შემოსავლებში დამატებით ჩაირიცხება 5 მილიონი მანეთი.

საპრეტენზიო მასალების განხილვის პროცესში კომისიებმა ძნიშნელოვანი შეღავათები გაავრცელეს ისეთ რაიონებზე, რომლებსაც მძიმე ბუნებრივ-კლიმატური პირობები აქვთ. ბიუჯეტის საარგებლოდ თანხების ამოღებიდან გასთავისუფლდნენ ამბროლაურის, მესტიის, ყაზბეგის, ლენტეხის, ცაგერისა და ონის რაიონების საწარმოები და ორგანიზაციები. ასევე ამ ნაწილში ხელ-ფულის, ანუ ნაღდ ფულის ბრუნვაში მყოფ ორგანიზაციებს, ასევე ბიუჯეტიდან ფინანსირებულ

ლაპარაკობს პრეზიდენტი

ყველას მიუზღე თავისი სიტყვისა და საქმის მიხედვით

სულ რაღაც ორიოდ კვირის წინათ ბათუმს სათავეში ჩაუდგა პრეზიდენტი ტარიელ ფუტკარაძე. ახალი მიზნებით, ახალი ამოცანებით მოვიდა ფრიად ავტორიტეტულ და საპასუხისმგებლო პოსტზე სრულიად ახალგაზრდა მეცნიერი, ენერგიითა და კეთილ საქმეთა კეთების სურვილით სავსე კაცი. ეროვნულ მოძრაობაში საკმაოდ გამოცდილი და საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის შეუპოვარი მებრძოლთაგანი.

უკვე ჩამოყალიბებულია მოქმედების პროგრამა. არის პირველი შედეგები, პირველი შთაბეჭდილებანი. სწორედ ამას წარმოაჩენს ბატონ ტარიელ ფუტკარაძესთან საუბარი, რომელსაც ქვემოთ გთავაზობთ.

— რით დაიწყეთ ბათუმისა და ბათუმელების გაცნობა?

— ბათუმს დიდი ხანია ვიცნობ. მე ხომ აქაური კაცი ვარ, ამ კუთხის შვილი.

— და მაინც, პრეზიდენტი ყველაფერს ღრმად და საფუძვლიანად უნდა იცნობდეს.

— გეთანხმებით. პირველ დღეს, თქმა უნდა, კოლექტივს შევხვდი, მოადგილეებსა და განყოფილებათა გამგეებს მოვეთათბირე, გავიცანი აპარატის სხვა მუშაკები. ვეფერე ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტს, ქალაქის ზოგიერთი უბნის დათვალიერებაც მოვასწარი. ვიყავი სახლში ზოვის პირას, რომელიც სტიქიით დაზარალებულებმა თვითნებურად დაიკავეს. მოვუსაუბრე გაღიზიანებულ ადამიანებს. უნდა გითხრათ, რომ მომცსმინეს, ზოგ რაზეზე შევთანხმდით, საბოლოოდ საკითხი მაშინ გადაწყდება, როცა ამ საკმესთან დაკავშირებით შექმნილი კომისია დაამთავრებს მუშაობას (თითქოს დაბარებულივითო, სწორედ ამ დროს შემოგვესწრო კომისიის თავმჯდომარე ნუგზარ ჩხაიძე — საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ნ. ბერძენიშვილის სახელობის ბათუმის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მეცნიერთანამშრომელი და ზოგიერთ დეტალზე მოისაუბრეს).

ბათუმელები თავად მეხმარებიან გაცნობაში, საშუალოდ 60-70 კაცს ვღებულობ ყოველდღე, ზოგჯერ ასამდეც. ათასი გასაჭირია, უამრავი გასაკეთებელი და მოსაგვარებელი. მიღებაზე კაცს უარს ვერ ვეტყვი. ასე თუ გაგრძელდა, კაბინეტიდან ვეღარ გავსულვარ [illegible]ესაა. არადა, საწარმოებში უნდა მივიდე, დაწესებულებები, ორგანიზაციები მოვინახულო, ძირითადი სამე სწორედ ჯაბინეტს გარეთაა. მიღებაზე მოსული რომ არ გავანაწყენო და სხვა საკმეებსაც მივხედო, გადაწყვეტე, ერთის ნაცვლად, კვირაში ორი მიღების დღე დავაწესო — ორშაბათი და ხუთშაბათი.

— პრობლემების ეპიკაში ვცხოვრობთ, ბუნებრივია, ბათუმსაც ბევრი მწავავე პრობლემა აქვს.

— ნამდვილად ასეა. ერთბაშად ვერც ჩამოთვლი კაცი. ყველა დარგში ჩამორჩენაა, ზოგან ჩაშლილაც კია საქმე. უმწვავესია სანაბანაო პრობლემა, ქალაქს არ ყოფნის წყალი, მოუწესრიგებელია კანალიზაცია, ქუჩები, გაუმართავად მუშაობს ტრანსპორტი, ეკონომიკის სისტემა, ხელი აკლია პარკებსა და სკვერებს, გასაჯანსაღებელია ეკოლოგიური გარემო...

რაც აქ ჩამოვთვალე, ყველაფერი სასწრაფოდ მისახედია, ზოგი პრობლემის გადაწყვეტას მეტი დრო სჭირდება, ამას ბათუმელები გამიგებენ. მაგრამ არის პრობლემები, რომელთა მოგვარების შედეგი შედარებით ადრე უნდა იგრძნოს კაცმა. ვთქვათ, ქალაქის დასუფთავება. დღევანდელი მდგომარეობა სულაც არ ეკადრება ბათუმს. სანიტარიული დასუფთავების ტრესტს უთუოდ ავამოქმედებთ, მაგრამ მარტო მას არ უნდა შევაჩერდეთ. ბათუმი ისევ ბათუმელებმა უნდა აქციონ „ქათქათა ქალაქად“, ყვავილების ქალაქად, როგორც ერთ დროს იყო. უნდა გადმოვიღოთ სხვათა გამოცდილებაც. ბევრ ქალაქში ქუჩის დასაწყისში გამოკრულია აბრა, რომელიც იუწყება, რომ ამა და ამ ქუჩის ესა და ეს საწარმო, დაწესებულება თუ ორგანიზაცია პატრონობს.

ეს რეკლამაცაა და პასუხისმგებლობაც. როგორიც იქნება ქუჩა, ისეთი წარმოდგენა ექნებათ ბათუმელებს თუ ჩვენი ქალაქის სტუმრებს შეფ საწარმოზე, დაწესებულებასა და ორგანიზაციაზე. ამასაც მშვენივრად ესადგება ცნობილი გამოთქმა: საქმემან შენმან გამოგაჩინოსო.

აგერ, ჩვენს გვერდით ყოფილი ბავშვთა სამყაროს შენობა რომ დაანგრიეს, მის ადგილზე ბიზნეს-ცენტრის აგება ყოფილა ჩაფიქრებული, ბათუმელებიც თუ გაიზიარებენ ჩემს აზრს, სხვა იდეა გამიჩნდა — სწორედ აქ მივუჩინოთ ადგილი დიდი ტბელ აბუსეტრისძის ძეგლს და მისივე სახელობის ლამაზი სკვერი გავაშენოთ, ვნახოთ, კარგად დავუკვირდეთ და როგორც აჯობებს, ისე გავაკეთოთ.

— ყოფილი აღმასკომის შტატით იმუშავებს პრეზიდენტრა თუ ცალკე იქმნება მისი სტრუქტურა?

— დღესდღეობით ძველი შტატის ამარა ვართ. სტრუქტურა კი, რა თქმა უნდა, მუშავდება. ჯერჯერობით ის ვიცი, რომ პრეზიდენტს ეყოლება მოადგილე ან მოადგილეები, დარგების, ან მონათესავე დარგების გაერთიანებით შეიქმნება დეპარტამენტები, მოსალოდნელია სხვა სიახლენიც.

— გაინტერესებთ რას ამბობენ თქვენზე?

— (იცინის) მაინტერესებს, ცხადია. მაინტერესებს არა როგორც ქებანისმოყვარეს, არამედ როგორც ქაცს, რომელსაც შეუძლია ანგარიში გაუწიოს საზოგადოებრივ აზრს და ეს აზრი მიაჩნია თანამდებობის პირის მოღვაწეობის შეფასების უტყუარ ბარომეტრად.

— ბევრ, ძალიან ბევრ კარგს ამბობენ, ახლა ამაზე სიტყვას არ გავაგრძელებ, მაგრამ იმასაც ჩუჩრჩულებენ, სპეციალური ეურნალი აქვს ჩამოტანილი და იმაში უწერია, ვინ როდის უნდა გაათავისუფლოს, იმ ეურნალში №1 აკაკი ნინიძე იყოო.

— (იღიმება) ალბათ, ხუმრობენ. მეც ხუმრობითვე ვუპასუხებ: არავითარი ეურნალი და შპარგალკა არ ჩამომიტანია, ბავშვობიდანვე არ ვიყავი შეჩვეული შპარგალკებს. ახლა სერიოზულად: კადრების შეფასებაში სამ ძირითად მომენტს გამოვყოფ: 1. პროფესიონალიზმს, 2. პატიოსნებას, როგორც იტყვიან, სუფთა ხელებს და 3. იმ უნარს, რომ თავისი წვლილი შეიტანოს საქართველოს დამოუკიდებლობის მიღწევაში. ვინც ამ პირობებს აკმაყოფილებს, მნიშვნელობა არა აქვს ძველი კადრია თუ ახალი, რომელი ეროვნებისაა, არც იმას და ა. შ.

რაც შეეხება ბატონ აკაკი ნინიძეს, მე მის პატიოსნებაში ეჭვი არ მეპარება, ვიცი, რომ კარგი ვაჟკაცია, მაგრამ ახალი საკადრო პოლიტიკის განხორციელება გაუჭირდებოდა, გასაგებ მიზეზთა გამო.

არადა, წესრიგისა და დისციპლინის მიღწევა ხალხს ყველაზე მეტად ეჩქარება. თვითნებობამ, განუკითხაობამ, დანაშაულის ზრდამ თავი მოიბეზრა ადამიანებს, დაშინა, ზოგჯერ სასოწარკვეთილებამდეც მიიყვანა. ვთარეთს შეცვლაში ერთი პირველთაგანი სიტყვა მილიციის საქალაქო განყოფილებამ უნდა თქვას. კაცს თავის ქალაქში გავლა, ბათუმის სტუმარს შემოღამება რატომ უნდა აფრთხობდეს. რატომ უნდა გრძნობდეს თავს არხეინად უწესო და უსინდისო კაცი?! ამას არავითარ შემთხვევაში არ შევეგუოდებით, რასაც მალე იგრძნობენ ბათუმელები.

— და კიდევ, ყველას ყველაფერს პირდება და მერე რა უნდა ქნას, კაცმა არ იცისო.

არავის არაფერს ვპირდები, ერთის გარდა — ყველა იმას მიიღებს, რაც წესით და რიგით ერგება, ვერავინ ვერაფერს ეღირსება უწესოდ და ურიგოდ. ყველას ვპირდები, რომ ჩემი მხრიდან არანაირი უსამართლობა არ იქნება, ერთმანეთს არ დაცილდება კანონი და სამართალი.

— და ერთიც, კომპარტიის წევრები დასანახავადაც არ უნდათ.

— დღეს, იმპერიული პარტიის წევრობა საერთოდ სამარცხვინოდ მიმაჩნია. ზემოთ ვთქვი, პარტიულობით ადამიანებს არ განვასხვავებ-მეთქი, ოღონდ ეს პარტია საქართველოში მოქმედი და თავისუფალი საქართველოსათვის მებრძოლი უნდა იყოს. მე ვფიქრობ საქართველოში დამოუკიდებელი კომპარტია ჯერჯერობით ფიქცაა. რანაირად უნდა იყოს პარტია დამოუკიდებელი, რომელიც გარედან, ცენტრიდან ფინანსდება. ასეთი პარტია არც ქართველია და ვერც ქართულ საქმეს გააკეთებს. ეს რაც შეეხება პარტიას, თორემ პიროვნებებთან, თან ცალკეულ წევრებთან გასაყოფი რა გვაქვს! ერთი კია, ასეთი პარტიის წევრობა ადამიანის ნაკლად მიჩვენება, მაგრამ, როცა ჩემთან მოდიან კომპარტიის წევრები, ამ ნაკლზე თვალს ვხუჭავ.

— ბატონო ტარიელ, მეც კომპარტიის წევრი ვარ.

— (იღიმება) ამაზეც თვალს ვხუჭავ.

— აქვს საფუძველი შიშს, ვითომ დიდმა ძალაუფლებამ პრეზიდენტი გაადიქტატოროსო?

— არ უნდა ჰქონდეს. ისე, კაცის ბუნებას, მის შინაგან კულტურასაც გააჩნია. ერთმმართველობის, დიქტატურისაკენ ის მიისწრაფვის, ვისაც ყველაზე მაღლა სურს დაადგეს თავი. ასეთი კაცი ნაკლულოვანი არსებაა. ადამიანი ყველა ღვთის შვილია და გარკვეულ მოქმედნი განგებამ თუ რომელიმე წინ წამოსწია, ეს არავითარ შემთხვევაში არ უნდა გახდეს თვითნებობის საფუძველი. ამის საშუალებას არავის მისცემენ.

ცნობილია, რომ პრეზიდენტს ხალხის არჩეული უზენაესი საბჭო ნიშნავს, ამდენად იგი მოვალეა განახორციელოს პარლამენტის პოლიტიკა, აკეთოს მხოლოდ ის, რაც ხალხს სჭირდება, სითბკენიც ხალხი მოისწრაფვის, რაც ამ ურთულესი, მე ვიტყოდი, კატასტროფული მდგომარეობიდან გამოგვიყვანს.

მე ღრმად მწამს, საქართველოს გადაარჩენს ის გზა და პოლიტიკა, რომელსაც უზენაესი საბჭო, ბატონი ზვიად გამსახურდია ადგანან. ეს რომ არ მწამდეს, ჩემს საყვარელ საქმეს არ მივაკოვებდი. იმათ გასაგნად, ვისაც მიაჩნია, რომ მე ბათუმში კარიერის შესაქმნელად ჩამოვედი (ასეთებიც არიან), ვიტყვი — ჩემთვის ყველაზე დიდი თანამდებობა, პატივი და ბედნიერებაც ის იყო, რომ ქართული ენის საპარლამენტო ქვეკომისიას ვთავმჯდომარეობდი.

საქმე, საქმეა ახლა ყველაზე მთავარი, გინდ ჩაიწერეთ, გინდ არა, მე კი ყოველ დილას ღმერთს შევთხოვ: ყველას მიუზღე თავისი სიტყვისა და საქმის მიხედვით!

ესაუბრებოდა
ხერგო კაკაურიძე.
გაზეთი „ეპარა“, 1991 წლის 28 მარტი (იბეჭდება მციროდენი შემოკლებით)

საკუთარ სახლში

„რა განძი გვქონია...“

გერმანიის ქალაქების — მიუნხენისა და ჰაიდელბერგიდან ჩამოსული სტუმრების კეთილი გულით მოძღვნილი 250 გერმანული მარკა გახდა ქუთაისი-გელათის მუზეუმ-ნაკრძალის სავალუტო ფონდის პირველი შენატანი. ხელოვნებათმცოდნეების, ბიზნესმენების, პედაგოგების ეს ჯგუფი, რომელიც საქართველოში საზღვარგარეთთან მეგობრული და კულტურული ურთიერთობის საზოგადოების ფირმა „ჰორიზონტის“ მოწვევით იმყოფებოდა, ინტერესით გაეცნო ქუთაისსა და მის შემოგარენში არსებულ უნიკალურ ძეგლებს, მათი შენახვისა და დაცვის საკმეში არსებულ პრობლემებს.

— უმთავრესი მომენტი, რომელიც ამ საკითხთან დაკავშირებით მინდა განვმარტო, — უთხრა საქინფორმის კორესპონდენტს მუზეუმ-ნაკრძალის დირექტორმა რეზო ჯავახაძემ, — ის გახლავთ, რომ სტუმრებმა გამოთქვეს საქმიანი მოსაზრებანი ჩვენი ძეგლების ფართო წარდგენისა და პოპულარიზაციის მიზნით. განსაკუთრებით სასიხარულოა, რომ ჯგუფს ახლდა უცხოეთში მცხოვრები ჩვენი თანამემამულე ილია ხიმშიაშვილი, რომელიც კონკრეტული წინადადებების განსახილველად უახლოეს ხანებში კვლავ გვეწვევა.

— ვფიქრობ, არავისთვის არ უნდა იყოს საიდუმლო, რომ ისეთი უნიკალური ძეგლები, როგორიც გელათი და ბაგრატია, თუ არ ჩავთვლით სპეციალისტებს, მსოფლიოს ფართო საზოგადოებისთვის უცნობია. სამწუხაროდ, ამას ნაწილობრივ იმ გარემოებამაც შეუწყო ხელი, რომ ვერ მოხვრხდა მათი იუნესკოს აღრიცხვაზე აყვანა, არადა, სხვა რომ არაფერი იყოს, ამის მყარ არგუმენტად მარტო გელათის მოზაიკა იკმარებდა. არც ის არის დასამალი, რომ ვერ ვახერხებთ გამოვუშვათ ბუკლეტები და ღია ბარათები სხვადასხვა ენებზე, არ გვაქვს საშუალება გაცვლითი გამოფენების მოწყობისა, უორმლისოდაც ძალზე ძნელია დაინტერესო და მოიზიდო მოგზაურობის მსურველი. შესაბამისად გვაქვს ფინანსური პრობლემები. ფინანსები კი აუცილებლად გვჭირდება აღდგენილი და რესტავრირებული ძეგლის შემდგომი თვალყურის დევნების, მკურნალობის, მეცნიერული პროგნოზირებისა და დაცვისათვის. გვჭირდება კარგად აღჭურვილი, ფართო პროფილის ლაბორატორია. თანხები საჭიროა აგრეთვე ეკოლოგიური კვლევისთვისაც. ეს რომ ლიტონი სიტყვები არ გახლავთ, რამდენიმე ფაქტს მოგახსენებთ: ვფიქრობ, წარდგენა არ ჭირდება გეგუთის სასახლეს და მის მნიშვნელობას ჩვენი ისტორიისათვის. სამწუხაროდ, მის ირგვლივ და, საერთოდ, სოფელ გეგუთის მიმართულებით, სრული განუკითხაობა სუფევს. შენდება სამრეწველო საწარმოთა კორპუსები, სხვადასხვა სახის ოპერატივები, მეღორეობის ფერმები და ა. შ. თუ ასე გაგრძელდა, არა თუ ძეგლისა და მისი განთქმული ტყე-პარკის აღდგენა, არამედ ძეგლის საფუძვლიანი არქეოლოგიური კვლევის ჩატარებაც კი პრობლემად იქცევა.

უჭირს გელათსაც. ისიც ხომ ფაქტია — უხარისხო სანთლების გამო ფრესკები შავდება და ფერს კარგავს. გელათი ხომ პირველ რიგში კედლის მხატვრობის ნამდვილი განძთსაცავია. ეგიგ საპატრიარქომ გამონახოს შესაძლებლობა და გელათისთვის დამზადებინოს წმინდა თაფლის სანთელი. რაც შეეხება ჩვენს ფინანსურ მიზნებს, ვფიქრობთ ამონიმენტების გავრცელებას. ამასთან დიდ იმედებს ვამყარებთ ჩვენი ამყამინდელი რეზიდენციის — ცნობილი საზოგადო მოღვაწის დიმიტრი ნაზარიშვილის სახლ-მუზეუმზე, სადაც XIX-XX საუკუნეების ქალაქური ყოფის ამსახველი გამოფენის მოწყობა გვაქვს განსაზღვრული. ძველი ოფუშაკების ლიტერატურული კლუბი-სალონი, ვაპირებთ სუვენირების წარმოების გამართვასაც. ვაწარმოებთ მოლაპარაკებას საზღვარგარეთის და საბჭოთა კავშირის რიგ რესპუბლიკებთან გამოფენების გაცვლის თაობაზე... ერთი სიტყვით, გეგმები გვაქვს, რომელთა განხორციელება ხელს შეუწყობს ჩვენი ძეგლების მსოფლიო საგანძურთა მისამართებში ჩართვის დიდად საშურ საქმეს.

ბაკა კილაძე,
საქინფორმი

საზღვარგარეთ

იბადება ახალი სახელმწიფო

დღეს მსოფლიოს საზოგადოების ყურადღება მიპყრობილია საბჭოთა კავშირისა და იუგოსლავიისაკენ, რადგან აქ მიმდინარე პოლიტიკურ-ეკონომიკური პროცესები ძალიან ჰგავს ერთმანეთს. სპეციალისტებს ხშირად ესეთი პარალელიც მოპყავთ. სლოვენია თავისი მოქმედებით ძალიან ჰგავს ლიტვას, ხორვატია — საქართველოს, სერბია ხომ რუსეთია, ხოლო კოსოვო — მთიანი ყარაბაღი. ასეთი შედარებების პირობითობის მიუხედავად ერთი რამ ცხადია — ორივე იმპერიული გაერთიანება — ორივე.

ოცდათოთხმეტიოდენიანი იუგოსლავიის ფედერაცია საკმაოდ ჭრელია. აქ წარმოდგენილია ორი ალფაბეტი, სამი რელიგია, ათეულობით ეთნიკური ჯგუფები და ამდენივე ენები.

22 თებერვალს სარაევოში გაიმართა იუგოსლავიის ფედერაციის გაფართოებული სხდომა, რომელზეც დაახლოებით გამოიკვეთა ფედერაციაში შემავალი ექვსი რესპუბლიკის მისწრაფებანი.

სერბია და ჩერნიგორია ერთიანი უნიტარული იუგოსლავიის სახელმწიფოს შენარჩუნების მომხრენი არიან.

ბოსნია, ჰერცოგოვინა და მაკედონია კონფედერაციულ სახელმწიფოში ყოფნის ამჯობინებენ.

სლოვენიასა და ხორვატიის დამოუკიდებლობა სურთ.

ამ ორი რესპუბლიკიდან დამოუკიდებლობის მოპოვების მწყობრი პროგრამით სლოვენია გამოირჩევა.

სლოვენიის ტერიტორია დაახლოებით 20 ათასი კვ. კმ-ია. ამ მთიან რესპუბლიკაში ცხოვრობს 2 მილიონამდე კათოლიკე მოსახლეობა. მისი დედაქალაქია თბილისის ძმობილი ლიუბლიანა.

დიდი ხნის განმავლობაში სლოვენია ტერიტორია ბავარიისა ჰაფსბურგების შემადგენლობაში შედიოდა. მხოლოდ 1918 წლიდან შედის იგი სამხრეთ სლავების გაერთიანებაში.

უკანასკნელი ნახევარი წლის მანძილზე იმ რესპუბლიკებში, რომლებიც იუგოსლავიას ქმნიან, ნამდვილი ომია გაჩაღებული. ვითარება მას შემდგომ გამწვავდა, რაც სლოვენიამ კოსტიტუციის. შესწორება მიიღო, რომლის ძალითაც გაუქმდა ფედერალური კანონმდებლობა მის ტერიტორიაზე. შეიქმნა ეროვნული ინსტიტუტის საფუძვლები, დაწყებული დამოუკიდებელი არმიის შექმნით, საკუთარი საბაჟო სისტემისა და ბანკის დაარსებით და საკუთარი ვალუტით დამთავრებული.

თებერვლის დამლევს სლოვენიის პრეზიდიუმის თავმჯდომარემ მილან კუჩანმა წამოაყენა „იუგოსლავიის ფედერაციის სახელშეკრულებო გაყოფის პროექტი“. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ეს ნიშნავს იუგოსლავიის გაყოფას „ორ ან მეტ“ სუვერენულ სახელმწიფოდ. კუჩანმა მიმართა სხვა რესპუბლიკებსაც, აზრი გამოთქვათ ამ საკითხზე, თან დასძინა, რომ თუ რესპუბლიკები არ დაეთანხმებიან, სლოვენია მათ ხელშეკრულების გარეშეც გამოეყოფა.

სლოვენიას თავდადგე ამოუდგა მხარში ხორვატია, რომელმაც ცენტრალური მთავრობის გადაწყვეტილების მიმართ ვეტოს უფლება შემოიღო. ამის შემდეგ იუგოსლავიის ამ ორმა ყველაზე უფრო მდიდარმა რესპუბლიკამ, რომელთა წილად მოდის ქვეყნის მოსახლეობის მეოთხედზე მეტი, შედეგი ნაბიჯი გადადგეს: იუგოსლავიის პრესაში გამოქვეყნდა მასალები „სლოვენიასა და ხორვატიას შორის საიდუმლო შეთანხმების“ შესახებ, რომელიც ითვალისწინებდა ერთობლივ მოქმედებას, თუ ფედერალური არმია ოკუპაციას შეეცდებოდა.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ფედერაციიდან გამოყოფის ყველაზე უფრო მწყობრი სისტემა სლოვენიაში შეიმუშავეს.

ისტორიული გამოცდილებითა და ტრადიციით, აგრეთვე კულტურითა და ცივილიზაციით სლოვენია ცენტრალური ევროპის გარემოს ეკუთვნის. ჩრდილოეთიდან და დასავლეთიდან მას ავსტრია და იტალია ესაზღვრება. იგი უშუალოდ ემეზობლება ევროპის თანამეგობრობაში შემავალ ქვეყნებს. სლოვენიის ეკონომიკა ძირითადად უკვე მზად არის ჩაერთოს თანამეგობრობის საქმიანობაში. მისი საგარეო ვაჭრობის მოცულობის ორი მესამედი მოდის თანამეგობრობისა და თავისუფალი ვაჭრობის ევროპის ასოციაციის ქვეყნებზე. ეს კი იუგოსლავიის ექსპორტის 30 პროცენტია. ასე რომ სლოვენიის თანამეგობრობაში ინტეგრაცია მისი ეკონომიკის გადარჩენისა და შემდგომი განვითარების აუცილებელი პირობაა. ამიტომ სრულიად ლოგიკური იყო 1990 წლის 23 დეკემბერს მოწყობილი სახალხო გამოკითხვის შედეგები, რომლის დროსაც მოსახლეობის 84 პროცენტმა სურვილი გამოთქვა სლოვენიის დამოუკიდებლობის სასარგებლოდ. რესპუბლიკის პარლამენტი (სკუპშინა) დაიცავს ჰელსინკის დეკლარაციის საბოლოო აქტის მე-7 და მე-8 პუნქტებს მოქალაქის უფლებების დაცვისა და ერების თვითგამორკვევის დებულების შესახებ. ამავე დროს სკუპშინა მხოლოდ და მხოლოდ პარლამენტარული ფორმებით იხელმძღვანელებს. მან 1990 წლის დეკემბერში მიიღო დეკლარაცია, რომლის მიხედვითაც იგი დაიცავს ევროპის საბჭოს ყველა დეკლარაციას. უკვე ახლა სლოვენია აკმაყოფილებს ევროპის საბჭოში მიღების მოთხოვნებს და მას იმედი აქვს, რომ ბელგრადთან მოლაპარაკების შედეგად საქმე წინ წაიწევს. სლოვენიის ტრადიციულად კარგი სავაჭრო ურთიერთობა აქვს მეზობელ სახელმწიფოებთან, ავსტრიასთან, იტალიასთან და უნგრეთთან.

განსაკუთრებით ეს ეხება იტალიის პროვინციებს: — ვენეციას, ჯულიას, ვენეტოს, ლომბარდიას, ავსტრიის მხარეებს შტეირიას და კარინტიას, აგრეთვე ბავარიას, ბადენვიუტენბერგს, ცატლონიას, შვეიცარიის კანტონ ურის, ვალინეის, ბელორუსიას, ჩეხეთს და სლოვაკეთს.

სლოვენია აქტიურად მონაწილეობს ევროპის რეგიონულ ორგანიზაციებში. კერძოდ, იგი 1990 წელს მიიღეს სრულუფლებიან წევრად ევროპის რეგიონის პარლამენტში და ევროპის მოსაზღვრე რეგიონების ასოციაციაში. ამ გაერთიანებებში ყოფნა მას საშუალებას აძლევს, კავშირი იქონიოს იმ ქვეყნებთან, რომლებიც ევროპის თანამეგობრობაში არ შედიან.

შარშან სლოვენიამ დიდი პროპაგანდისტული მუშაობა გასწია. სლოვენიის მაღალი თანამდებობის პირებმა იმოგზაურეს საზღვარგარეთ: ავსტრიისა და იტალიაში, უნგრეთსა და შეერთებულ შტატებში, საბჭოთა კავშირსა და გერმანიაში, ჩეხეთ-სლოვაკეთსა და ესპანეთში და სხვაგან. მან თავისი წარმომადგენლები გაგზავნა პარიზის კონფერენციაზე, ევროპის პარლამენტის სესიებზე.

სლოვენიამ მოახერხა და თავისი წარმომადგენლობა გახსნა ბრიუსელში, ვენაში, ვაშინგტონში, პრაჰაში, ლუქსემბურგსა და რომში.

ასეთი ქმედება სლოვენიას საშუალებას აძლევს, განამტკიცოს პირდაპირი კავშირები სხვა ზღვარგარეთის ქვეყნებთან და აჩვენებს დამოუკიდებელი სავაჭრო ოპერაციების წარმოების უნარს. აქტიური საგარეო-პოლიტიკური მოღვაწეობის შედეგად დღეს სლოვენიის შესახებ საზღვარგარეთ უფრო მეტი იციან, ვიდრე ერთი წლის წინ იცოდნენ. მას უკვე იცნობენ დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლ ქვეყნად, რომლის პარლამენტი იცავს დემოკრატიის პრინციპებს და პიროვნების უფლება-მოვალეობებს.

შორს არ არსი ის დღე, როდესაც ევროპის პოლიტიკურ რუკაზე აღინიშნება ახალი სახელმწიფო, სლოვენია, რომლის მიერ დამოუკიდებლობისაკენ გადადგმული ნაბიჯები ქართველი საზოგადოების დიდ დაინტერესებას იწვევს.

გურამ სიხარულიძე

ტურ ჰემერდალის გეგმები

ცნობილი ნორვეგიელი მოგზაური და მწერალი ტურ ჰეიერდალი ახალ სამეცნიერო ექსპედიციას აყალიბებს. მისი მიზანია გამოავლინოს ატლანტის ოკეანეში ტენერიფის კუნძულზე გიუისმარის ხეობაში მდებარე სამი პირამიდის საიდუმლო. ეს პირამიდული ნაგებობანი, რომლებსაც ბალახი და ბუჩქნარი მოსდებია, ჯერ კიდევ 1891 წელს აღწერა ფრანგმა პროფესორმა რენე ვერნომ კანარის კუნძულებზე ხუთწლიანი ყოფნისადმი მიძღვნილ თავის წიგნში. ტურ ჰეიერდალი აპირებს თავის ექსპედიციაში ჩართოს მსოფლიოს საუკეთესო სპეციალისტები არქეოლოგიის, გეოლოგიისა და რიტუალური ცერემონიების დარგში. ამა წლის მაისის დამლევამდე იგი მიიღებს მოხსენებას ცნობილ გეოლოგთა და მეცნიერთა ჯგუფის მიერ პირამიდებთან წარმოებული წინასწარი კვლევის დასკვნებთან. მათ, კერძოდ, დაადგინეს, რომ პირამიდების ქვეშ ორიდან ხუთ მეტრამდე სიღრმეზე განლაგებულია შრეები, რომლებიც გამოირჩევა ზედაპირზე მდებარე ლავისა და მიწისაგან. გიუისმარის ხეობაში პირამიდების საიდუმლოებათა ამოხსნით დაეცხრომელ მეცნიერს სურს დაადასტუროს თავის ჰიპოთეზა ახლო აღმოსავლეთის, აფრიკის, ლათინური ამერიკისა და პოლინეზიის კულტურათა კავშირის შესახებ.

ვითომ სოციოლოგიური გამოკვლევა იყო?

საბჭოთა კავშირის პრეს სამსახურის ხელმძღვანელმა იგნატენკომ, რომელიც ბრიფინგზე პრეზიდენტ გორბაჩოვის მომავალ ვიზიტს ამუქებდა იაპონიაში, აღნიშნა შემდეგი: ჩვენ არ მივიჩნევთ, რომ რეფერენდუმს საქართველოში იურიდიული ძალა აქვს, რადგან იგი მოეწყო სსრ კავშირის კონსტიტუციისა და საბჭოთა კანონების მოთხოვნების დაუცველად და მას განვიხილავთ, როგორც სოციოლოგიურ გამოკვლევას.

შეგახსენებთ, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობის მხარს უჭერს მოსახლეობის დიდი უმრავლესობა, რასაც მოწმობს გამართული რეფერენდუმის შედეგები, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო სიებში შეტანილი ამომრჩევლთა საერთო რიცხვის 95 პროცენტმა. საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენას დადებითი პასუხი გასცა კენჭისყრის მონაწილეთა 99,6 პროცენტმა.

ასე რომ იგნატენკო იგნატენკოდ დარჩება. ჩვენს საქართველოს კი განვითარების საკუთარი გზა აქვს.

ეროვნული სასაზღვრო გასასვლელი

ეროვნული „სასაზღვრო გადასასვლელი“ არსებობს სლოვაკიაში. იგი განლაგებულია... დომიცის გამოქვაბულში, რომლის მიწისქვეშა ლაბირინთი რესპუბლიკის სამხრეთით იწყება და უნგრეთის ტერიტორიაზე მთავრდება. ახლა საზღვრისპირა კავშირურთიერთობის ფარგლებში მსურველებს შეუძლიათ წარადგინონ პასპორტი და მეზობელ ქვეყანაში მიწისქვეშეთ მდინარე სტიქსით „გადავიდნენ“.

დომიცა სლოვაკეთში სამთავგან ერთ-ერთი გამოქვაბულია, რომელთა დათვალიერება შეიძლება მთელი წლის განმავლობაში. სპელეოლოგებმა იგი ჯერ კიდევ 1932 წელს აღმოაჩინეს. აღტაცებულ სიტყვებს არ იშურებენ ისინი, ვინც საკუთარი თვალით ნახა აქ სტალაგმიტებისა და სტალაქტიდების ფანტასტიკური შეხამებანი, რომლებიც შექმნა ბუნება-მხატვრის მდიდარმა ფანტაზიამ: საკონცერტო დარბაზი, პალმნარი, ინდოელთა პაგოდები... დომიცა 22 კილომეტრი სიგრძის გამოქვაბულების ვრცელი სისტემის ნაწილია. მის დამთვალიერებლებს ხვდებათ თანამედროვე კომპლექსი, სადაც წარმოდგენილია გამოქვაბულის ყველაზე საინტერესო ნაპოვნები. მათ განეკუთვნება ნეოლითის პერიოდის ადამიანის აქ ყოფნის დამადასტურებელი ნივთები — გამომწვარი თიხის ჭურჭელი, ძვლის და ქვის იარაღი, კედლებზე ნახშირით შესრულებული ნახატები. ყოველწლიურად დომიცას 50 ათასამდე ჩეხოსლოვაკიელი და უცხოელი ტურისტი ათვალიერებს.

სლოვაკიას, რომლის ტერიტორიას გეოლოგიური თვალსაზრისით ძირითადად კირქვის მთის ქანები შეადგენენ, გამოქვაბულების ფართობითა და რაოდენობით ერთ-ერთი პირველი ადგილი უჭირავს მსოფლიოში. რესპუბლიკაში გამოკვლეულია 700-მდე გამოქვაბული, რომელთაგან 13 გათვალისწინებულია ექსკურსიებისათვის.

„ჯაიკლუბი“ პირველ ადგილზე

როდეული სახელია ამჟამად ყველაზე გავრცელებული ამერიკელთა შორის? როგორც ნიუიორკის შტატის ჯანმრთელობის დაცვის განყოფილება იუწყება, 1989 წელს ამ შტატში დაბადებული ამერიკელებიდან ყველაზე მეტნი „მაიკლები“ არიან. განყოფილების მონაცემებით, „მაიკლი“ ამ ბოლო 20 წლის მანძილზე ვაჟის ყველაზე პოპულარული სახელია. მეორე ადგილი ვაჟების სახელთა პოპულარობის ნუსხაში უჭირავს ქრისტოფერს. რაც შეეხება ახალშობილ გოგონებს, ზედიზედ მეოთხე წელია ახალგაზრდა მშობელთა უმრავლესობა უპირატესობას ანიჭებს „ჯენსიკას“.

ჯანმრთელობის დაცვის განყოფილების ცნობით, 1989 წელს ახალშობილთა ნუსხებში შეიძლება შეხვდეთ ისეთი საკმაოდ იშვიათად სახელებსაც, როგორიცაა ბრუკლინი, აფრიკა, ტეხასი, კეენი ან ზული. ასეა თუ ისე, ახალგაზრდა მშობელთა ორმა წყვილმა, რომლებიც, ეტყობა, ცნობილი როკვარსკვლავის მგზნებარე თაყვანისმცემლები არიან, თავიანთ ქალიშვილს დაარქვა მისი სახელი — მადონა. სახელთა ნუსხებში არიან სხვა „ვარსკვლავებიც“, — 187 დილანი, 130 ხულიო, 55 ელვისი.

ამცირებენ შეიარაღებულ ძალებს

ამერიკის შეერთებული შტატების სამხედრო უწყების ხელმძღვანელები გეგმავენ წინათ ნავარაუდევთან შედარებით შეიარაღებული ძალების უფრო რადიკალურ შემცირებას, იუწყებოდა კვირას საინფორმაციო ყოველკვირეული „ნიუ-სუიკი“.

თავდაცვის მინისტრი რიჩარდ ჩენი და შტაბების უფროსთა კომიტეტის თავმჯდომარე კოლინ პაუელი აპირებენ შეეცალონ უახლოეს წლებში ამერიკის შეერთებული შტატების სამხედრო-საზღვაო ძალების, საზღვაო ქვეითი ჯარისა და არმიის კორპუსის შემცირების გეგმები. 1997 წლისათვის სამხედრო-საზღვაო ძალების საბრძოლო ხომალდების რიცხვი 545-დან შემცირდება 435-მდე, 196 ათასიდან 160 ათასამდე შემცირდება საზღვაო ქვეითი ჯარის კორპუსის რიცხოვრივი შემადგენლობა.

მაგრამ ყველაზე არსებითს ცვლილებას განიცდიან სახმელეთო ძალები. 1995 წლისათვის არმიის დივიზიების რიცხვი 28-დან 18-მდე უნდა შემცირდეს.

როგორც ყველაფრიდან ჩანს, ამ ღონისძიების განხორციელება გამოიწვია სამხედრო მშენებლობის ახალი კონცეფციის შემუშავებამ, რომელიც ითვალისწინებს რიცხობრივად ნაკლები და უფრო მობ

ისტორიისათვის

...ისევ ანათებს ის შუქი!

სიყვარულის მეგობრები მარტის ერთმა, უკვე კარგად გამონთებულმა დღემ კვლავ შეჰყარა ერთმანეთს — მზეები ამ შეხვედრისა ერთ-ერთის დაბადების თარიღი იყო — გვიხარია თუ არა წელთა შემატება, ამ დღეს თავისი სითბო და სინედლე ახლავს, თავს ისევ ბავშვურად, ლაღად ვგრძნობთ, რადგან იმ დღეს ჩვეულებრივზე მეტად გვეფერებიან, უამრავ კეთილ სურვილს გვიძღვნიან, გვასიხარულებენ — ზოგმა იქნებ სახუმაროდ სათამაშოც მოიტანოს...

ბატონმა ანტონ წულუკიძემ, ჩვენმა თვალსაჩინო მუსიკისმცოდნემ, უცნაური საჩუქარი მიიღო თავისი თანაკლასელის, ლუკა ტყეშელაძისაგან. დასხდნენ 70 წლის „ბიჭები“ და მოელვარებით გადაიკითხეს 43 წლის წინათ დაწერილი გაყვითლებული ბარათი! ხმა და ხელები უკანკალებდათ, როგორ გადარჩა ეს ფურცელი, ნაკეცებში უკვე გაცრეცილი ქაღალდი ამდენ ხანს?...

...მთელი ოჯახი ააღელვა ამ ძველმა ბარათმა, რომლის ისტორიასაც ქვემოთ გიამბობთ, როცა თვით ბარათს ჩავიკითხავთ:

ძვირფასო ძმაო ლუკა!

თითქოს „სამშვიდობოს“ ვიყავი, მაგრამ ჩემს ირგვლივ ისეთი ქარტეხილები ამოვარდნენ, რომ ისინი მხოლოდ მე დამტყდომოდნენ, ვფიქრობ ჩემთვის უფრო იოლი იქნებოდა.

გონება გაბრუებულია, გული კი რიტმიულად სცემს... ჩემმა ავადმყოფობამ დაგვაშორა... არ გიკი ძმაო როდის შევხვდებით, იქნებ სულ მალე, იქნებ ვერც შევხვდეთ დარჩენილი ორი წლის მანძილზედ, მაგრამ გვინათებს ის შუქი, რომ ეს მანძილი არც თუ იმდენად დიდია!

მწამს რომ შეხვდებით!

ჩემმა დღევანდელმა ავადმყოფობამ იქნებ ისიც შემძინოს, რომ მომწყვიტოს შესაძლო კრებულს ჩემი უძვირფასესი, სანატრელი მეგობრებისას და ვერშე კი განმარტოებული გადამთხოვნოლის შორს, ვინ იცის სად — შორს მშობლიური მიწისაგან!

შენს სევდაში ომახიანი ხმა ჟღერს — გულისცემაა ვაჟკაცისა, იქ ანთია ცეცხლი მარად ჭაბუკისა! ურყევია ძალა სიცოცხლისა შენში! თუმც შესაძლოა, რომ მცირეხანს ვერ მოგანათოს მშობლიურმა მზემ, მაგრამ შენ მისგან იმოდენი მცხუნვარება მიგიღია, რომ მისით ჩამდგარი სითბო მარად გასულდგმულებს!

დავლოცოთ ძმაო ერთმანეთის! გაკაჟებულიყოს საწყისები ჩვენი ნებისა!. მარადი იყოს და მედგარი ძალა სიცოცხლისა, სიყვარულისა, მეგობრობისა! გვიძღოდეს მუდამ მადლი უზენაესისა!

სანატრელო ძმაო! ვუსურვოთ ერთმანეთს კვლავ მშობლიურ კერასთან ყოფნა, და თუკი მგზავრობა გვიწერია, დავულოცოთ ერთმანეთს გზა გამარჯვებისა!

ნახვამდის!

შენი ტატიკო

16.VIII-1948 წელი.

თბილისი.

...ტატიკო იგივე ანტონია... ტატო წულუკიძე, — ამ შინა სახელით უფრო იცნობენ მას მეგობარ-ნათესავები.

ასე მეგონა ტატო ბარათაშვილს წერილი წავიკითხე მეთქი... ვაჟკაცური გზნება, რომანტიკული სული!

„თავალცრემლიანი, თავდახრილი იჯდა ლუკა ტყეშალაძე — თითქოს დამნაშავეიო.

— ლუკა ბატონო, თქვენ და ცრემლები?..

ცრემლები რომ გადაყლაპა, ფრთხილად შეეკითხა ორიოდე შეკითხვა, მალე კი დიალოგი მონოლოგში გადაიზარდა...

— ჩვენ ბავშვობიდანვე ვმეგობრობთ — მე და ანტონი, პირველი კლასიდან, პირველი საცდელ-საჩვენებელი სკოლისა. ანტონი მაშინაც აქ, ყოფილ ყორღანოვის ქუჩაზე ცხოვრობდა, მე ფასანაურის ქუჩაზე. 1928 წელს იყო ეს, 1938-ში კი დავამთავრეთ. ტატო ერთ-ერთ უნიჭიერეს ბავშვად ითვლებოდა, ჩინებულად უკრავდა ფორტეპიანოზე და შევიდა კიდეც კონსერვატორიაში. მაგრამ იმდენად მრავალმხრივი ყმაწვილი იყო — თეატრი, კინო, ლიტერატურა, ფილოსოფია, ფსიქოლოგია, იმდენად იზიდავდა, რომ მარტო მუსიკას არ ჯერდებოდა. ორანაკლებ იცოდა ისტორია, ფილოსოფია და მე ყველაფრისმცოდნეს ვეძახდი. ასეთად დარჩა ბოლომდე.

ამავე დროს, იყო შესანიშნავი მეგობარი არა მარტო ჩემთვის, სხვა თანაჯგუფელთათვისაც, საერთოდ, ფართო წრე ჰქონდა, მითუმეტეს, როცა წამოიზარდა.

ძალიან მიყვარდა მათ ოჯახში ყოფნა და მისი დაკვრის მოსმენა. ანტონმა იცოდა, რომ შეყვარებული ვიყავი „აბესალომზე“ და უეშველად დაუკრავდა ხოლმე ფრაგმენტებს ქართული მუსიკის, და არა მარტო ქართული, მსოფლიო მუსიკის ამ შედევრიდან. დროდადრო კომენტარებსაც უკეთებდა დ„ ეს არა მარტო სასიამოვნო წუთები იყო, არამედ შემეცნებითიც, „აბესალომს“ არ ვაცდენდით. ორთავეს გვხიბლავდა ეკგენი მიქელაძის შეუდარებელი ხელოვნება, საოცრად ჰყავდა დამორჩილებული ორკესტრი, აკი დეკადაზეც დიდი წარმატება ხვდა მოსკოვში.

გვახსოვს ანდღულაძე — აბესალომი;

ქუმსიაშვილი — აბესალომი;

სოხაძე — ეთერი;

ამირანაშვილი — მურმანი;

გამრეკელი — მურმანი...

ერთ ეპიზოდს გიამბობთ ისევ „აბესალომთან“ დაკავშირებით: ტატომ გაარჩია „აბესალომის“ ადრინდელი, წუწუნავასეული დადგმა, თქვენ წარმოიდგინეთ, ქმიმის გაკვეთილზე, ქიმიის მასწავლებლის ნინო ვარდიაშვილის თხოვნით. ეს შესანიშნავი პედაგოგი მრავალმხრივი პიროვნება იყო და მოულოდნელად ტატო რომ გაიძახა, შესთავაზა — გაკვეთილის ნაცვლად მუსიკაზე ვისაუბროთო. ანტონსაც მეტი რა უნდოდა, სიხარულით ილაპარაკა „აბესალომის“ მუსიკაზე და დადგმაზე. მისი შესანიშნავი ანალიზით აღფრთოვანებული დავრჩით ყველანი. ასეთი უჩვეულო ქიმიის გაკვეთილი გვქონდა მე-9 კლასში.

...ძალიან გვიყვარდა თეატრი. სანდრო ახმეტელის „ანზორი“ და „ინ ტერანოსიც“ კი გვახსოვს, მაგრამ სულ სხვა იყო „ლამარა“... ჩვენი რჩეული სპექტაკლები გვქონდა მარჯანიშვილის თეატრშიც. ლიტერატურაც გვიტაცებდა, რობაქიძის აკრძალვის შემდეგ, განსაკუთრებით დავეწაფეთ მის შემოქმედებას. ჩუმად ვკითხულობდით ხოლმე მიხეილ ჯავახიშვილის ნაწარმოებებსაც.

ერთმანეთს ვეჯიბრებოდით გალაკტიონის, გოგლას, ტიციანის, ისაკე გრიშაშვილის, პაოლოს, სიმონ ჩიქოვანის ლექსების თქმაში. ჩვენი სტუდენტობის წლებში დავუმეგობრდით ახალგაზრდა პოეტს მირიან აბულაძეს, რომლის ნაწერებიც მაშინ ხელიდან ხელში გადადიოდა. მირიანი, გივი დოლიძე, მე და ტატო განუყრელი მეგობრები ვიყავით.

მერე ლუკა ტყეშალაძემ თანაკლასელები ახსენა: ნიტა ტაბიძე, მარიკა აბაშიძე, ნინო ყიღენტი, ლევან ჭანტურიშვილი, მუსტაფა შელია, — ერთი სულისკვეთებით ვიყავით გამსჭვალულნი.

ნიტა ჩვენი საყვარელი პოეტის — ტიციან ტაბიძის ასული, ბუნებრივია, ფილოლოგიას გაჰყვა. მარიკა აბაშიძე — ექიმი გახდა, ნინო — ქიმიკოსი. ლევანი — გეოფიზიკოსია, პროფესორი.

მუსტაფა შელიაზე ცალკე მოტონი მაშინაც აქ, ყოფილ ყორღანოვის ქუჩაზე ცხოვრობდა, მე ფასანაურის ქუჩაზე. 1928 წელს იყო ეს, 1938-ში კი დავამთავრეთ. ტატო ერთ-ერთ უნიჭიერეს ბავშვად ითვლებოდა, ჩინებულად უკრავდა ფორტეპიანოზე და შევიდა კიდეც კონსერვატორიაში. მაგრამ იმდენად მრავალმხრივი ყმაწვილი იყო — თეატრი, კინო, ლიტერატურა, ფილოსოფია, ფსიქოლოგია, იმდენად იზიდავდა, რომ მარტო მუსიკას არ ჯერდებოდა. ორანაკლებ იცოდა ისტორია, ფილოსოფია და მე ყველაფრისმცოდნეს ვეძახდი. ასეთად დარჩა ბოლომდე.

ამავე დროს, იყო შესანიშნავი მეგობარი არა მარტო ჩემთვის, სხვა თანაჯგუფელთათვისაც, საერთოდ, ფართო წრე ჰქონდა, მითუმეტეს, როცა წამოიზარდა.

ძალიან მიყვარდა მათ ოჯახში ყოფნა და მისი დაკვრის მოსმენა. ანტონმა იცოდა, რომ შეყვარებული ვიყავი „აბესალომზე“ და უეშველად დაუკრავდა ხოლმე ფრაგმენტებს ქართული მუსიკის, და არა მარტო ქართული, მსოფლიო მუსიკის ამ შედევრიდან. დროდადრო კომენტარებსაც უკეთებდა დ„ ეს არა მარტო სასიამოვნო წუთები იყო, არამედ შემეცნებითიც, „აბესალომს“ არ ვაცდენდით. ორთავეს გვხიბლავდა ეკგენი მიქელაძის შეუდარებელი ხელოვნება, საოცრად ჰყავდა დამორჩილებული ორკესტრი, აკი დეკადაზეც დიდი წარმატება ხვდა მოსკოვში.

გვახსოვს ანდღულაძე — აბესალომი;

ქუმსიაშვილი — აბესალომი;

სოხაძე — ეთერი;

ამირანაშვილი — მურმანი;

გამრეკელი — მურმანი...

ერთ ეპიზოდს გიამბობთ ისევ „აბესალომთან“ დაკავშირებით: ტატომ გაარჩია „აბესალომის“ ადრინდელი, წუწუნავასეული დადგმა, თქვენ წარმოიდგინეთ, ქიმიის გაკვეთილზე, ქიმიის მასწავლებლის ნინო ვარდიაშვილის თხოვნით. ეს შესანიშნავი პედაგოგი მრავალმხრივი პიროვნება იყო და მოულოდნელად ტატო რომ გაიძახა, შესთავაზა — გაკვეთილის ნაცვლად მუსიკაზე ვისაუბროთო. ანტონსაც მეტი რა უნდოდა, სიხარულით ილაპარაკა „აბესალომის“ მუსიკაზე და დადგმაზე. მისი შესანიშნავი ანალიზით აღფრთოვანებული დავრჩით ყველანი. ასეთი უჩვეულო ქიმიის გაკვეთილი გვქონდა მე-9 კლასში.

...ძალიან გვიყვარდა თეატრი. სანდრო ახმეტელის „ანზორი“ და „ინ ტერანოსიც“ კი გვახსოვს, მაგრამ სულ სხვა იყო „ლამარა“... ჩვენი რჩეული სპექტაკლები გვქონდა მარჯანიშვილის თეატრშიც. ლიტერატურაც გვიტაცებდა, რობაქიძის აკრძალვის შემდეგ, განსაკუთრებით დავეწაფეთ მის შემოქმედებას. ჩუმად ვკითხულობდით ხოლმე მიხეილ ჯავახიშვილის ნაწარმოებებსაც.

ერთმანეთს ვეჯიბრებოდით გალაკტიონის, გოგლას, ტიციანის, ისაკე გრიშაშვილის, პაოლოს, სიმონ ჩიქოვანის ლექსების თქმაში. ჩვენი სტუდენტობის წლებში დავუმეგობრდით ახალგაზრდა პოეტს მირიან აბულაძეს, რომლის ნაწერებიც მაშინ ხელიდან ხელში გადადიოდა. მირიანი, გივი დოლიძე, მე და ტატო განუყრელი მეგობრები ვიყავით.

მერე ლუკა ტყეშალაძემ თანაკლასელები ახსენა: ნიტა ტაბიძე, მარიკა აბაშიძე, ნინო ყიღენტი, ლევან ჭანტურიშვილი, მუსტაფა შელია, — ერთი სულისკვეთებით ვიყავით გამსჭვალულნი.

ნიტა ჩვენი საყვარელი პოეტის — ტიციან ტაბიძის ასული, ბუნებრივია, ფილოლოგიას გაჰყვა. მარიკა აბაშიძე — ექიმი გახდა, ნინო — ქიმიკოსი. ლევანი — გეოფიზიკოსია, პროფესორი.

მუსტაფა შელიაზე ცალკე მოგახსენებთ — იგი დაიღუპა ამათი ხელით, სუკ-ს ვგულისხმობ — 1943 წელს... და ისევ ცრემლი მოერია... ერთხანს ასე გაყუჩებული იჯდა.

— მუსტაფა შელიაზე, ბოლო ხანს, რამდენიმე წერილი დაიბეჭდა, პირველად გაზეთ „კაბადონში“ (შარშან, მაისში) ახსენა ბატონმა ჭაბუა ამირეჯიბმა, შელია იყო ხელმძღვანელი იმ ორგანიზაციისა, რომელსაც ნაციონალისტური და კონტრრევოლუციური უწოდეს.

...ასე მონათლეს ომის წლებში 19 კაცისაგან შემდგარი ჯგუფი — ორმოციანი წლების „თეთრი გიორგელები“, რომლებიც საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენაზე ოცნებობდნენ და ამ ოცნებისათვის სასტიკად დაისაჯენ — ზოგმა თავი დაკარგა, ზოგმა კი... სიუბუკის განუმეორებელი ხანა... ზოგმაც რწმენა...

და რაკი მოგონებები აიშალა, ბოლომდე ვაამბობინე ლუკა ტყეშალაძეს სიუბუკის დროინდელი თავგადასავალი. იქნებ ამ თავგადასავალში უნებლიე დამნაშავე იყო 1921 წელიც — წელი მათი დაბადებისა და საქართველოს დამოუკიდებლობის დაკარგვისა...

— მე დამპატიმრეს 1943 წლის ნოემბერში, ინდუსტრიული ინსტიტუტის სამშენებლო ფაკულტეტი ახალი დამთავრებული მქონდა. მაშინ მოქმედებდა „თეთრი გიორგის“ ჯგუფი, რომელსაც მუსტაფა, იგივე ლევან შელია, ხელმძღვანელობდა კარგი ოჯახის შვილი, განათლებული ყმაწვილი. — იგი ჯერ 1937-ში დაიჭირეს. მეათეკლასელები ვიყავით — პირველი გაკვეთილიდან წაიყვანეს — 3 წელი მოათია შორეულში... ჩვენ არ ვიცოდით მიზეზი, მერე ხმა გამოვიდა პოლიტიკური მოტივითო. დაბრუნდა 3 წლის შემდეგ და მალე ომიც დაიწყო. იურიდიულ ფაკულტეტზე შევიდა. 1942 წლის დასაწყისში ისევ დაიწყეს დევნა, მაგრამ გზიდან გაიქცა ორ შინსახკომელს კომიტეტის ასახვევში — ძალიან ძლიერი ბიჭი იყო, გვერდულით მოარტყა. ორივეს და გაუსხლტა. მას შემდეგ იმალებოდა. სწორედ ამ პერიოდში შექმნა ორგანიზაცია „თეთრი გიორგი“. თანაკლასელები ვიყავით და ვხვდებოდი ხოლმე მას, ერთი ღამე ჩემთანაც გაათია ფასანაურის ქუჩაზე. ეს იყო ძირითადი მიზეზი ჩემი დაპატიმრებისა, თუმცა არ უარვყოფ, რომ თანამოაზრეებიც ვიყავით და თავისუფალ საქართველოზე ვოცნებობდით. ამ საქმეში უახლოესი წინამორბედებიც გვყავდა, თუნდაც ნიჭიერი შემოქმედის კოტე ხიმშიაშვილის სახით, რომელიც უნივერსიტეტის პატრიოტული ჯგუფის წევრი იყო და ამ საქმეს შეეწირა.

დამაკავეს და 7 წელი მომისაჯეს — არგამხელისათვის!

— სიკვდილი მერჩია გამხელას, დასმენას, რაზეც მიკიეინა ვინმე ტუტუცმა მარქაროვმა — რატომ არაფერი ჩაარტყი მძინარეს, ან მეზობელთან რატომ არ გთქვიო...

მე რომ დამიჭირეს, მუსტაფა უკვე აღარ იყო — იგი ვახტანგ ჯორჯაძესთან იმალებოდა ენგელსის ქუჩის ჩიხში და 1943 წლის ნოემბრის დასაწყისში ღამე დასხმიან თავს. გაქცეულა, მაგრამ ტყვია მაინც დაეწია... მაშინ ჭიათურაში ვმუშაობდი, საშვიდწლედ ჩამოვედი, რათა ამხანაგებს შევხვედროდი და ასეთი ამბავი კი დამხვდა. ლხინი მწუხარებად გადაიქცა. ვიდრე გავბრუნდებოდი, ღამე მეც დამიჭირეს...

ერთად გაგვასამართლეს თავისუფალი საქართველოსთვის მოქმედი ჯგუფის წევრები: ჭაბუა ამირეჯიბი დედითუთრ — ქალბატონ მარიამ ნაკაშიძისთვის ეს მეორე სასჯელი იყო — პირველად მეუღლესთან ერთად დააპატიმრეს, ახლა იმისთვის, რომ მათთან იკრიბებოდა ხოლმე ახალგაზრდობა — შალვა სვანიძე, ამირან მორჩილაძე, ვახტანგ ჯორჯაძე, მხატვრები მიშა გოცირიძე და რომან სუტტა (რიგელი), ლელიკო ნანეიშვილი, გოგი მაკავარიანი, რეზო ტყავაძე, ორი ხარანაული — პავლე და არჩილი, ძმები გოგი და არჩილ წულუკიძეები, ვილპელმ სილერი, ლევან აბდუშელიშვილი, ქალბატონ მარიამის გარდა იყო კიდევ ორი მანდილოსანი — მარგარიტა ასტვაცატუროვა და ნორა პეფერი;

...დახვრიტეს სამი კაცი: შალვა სვანიძე, რომან სუტტა და ლევან აბდუშელიშვილი. აბდუშელიშვილი მუსტაფას ბიძა იყო, იგი მცხეთაში ცხოვრობდა და მუსტაფას მოკვლისთანავე დაიჭირეს. სასამართლოზე გაიგო, რომ მისი საყვარელი დისწული აღარ იყო — რომ მოათვალიერა ბრალდებულნი და ის ვეღარ დაინახა, თქვა: მე მეგონა, ჩემ ხელში გაზრდილი დისწული ცოცხალი მყავდა და ამიტომ ჩემ თავზე აიღე ყველაფერი, რათა მისთვის ამეცდინაო სასჯელი...

ჩვენი მოსამართლე იყო ვინმე ბურდული...

ტატოს დაჭერა ციხეში გავიგე, მასთან ერთად დაუჭერით მირიანიც — მათაც კონტრრევოლუციური აგიტაცია და ორგანიზაცია ბრალდებოდათ. ჩემი კი 58[12] — არგამხელა!

მადლობა ღმერთს, დავბრუნდით იმ ჯოჯოხეთიდან...

ციხიდან ღრმაღელის კოლონიაში გადამიყვანეს და ტატოს იქ შევხვდი. ერთად ყოფნა გვიმსუბუქებდა ტყვეობას, მაგრამ უეცრად ტატო ავად გახდა და სასწრაფო ოპერაცია დაჭირდა. კონსტანტინე ერისთავი და დიმიტრი იოსელიანი იყვნენ მოწვეული, საუჯამყოფოში გადაიყვანეს მთავრობასთან შეთანხმების შემდეგ. გავაბით მიწერ-მოწერა. ერთი უმცროსი ამხანაგი გვყავდა; ლუტუნა მაკავარიანი, თავისუფალი მისვლა-მოსვლის უფლება ჰქონდა, რადგან „პოლიტიკური“ არ იყო და ნახულობდა ხოლმე ავადმყოფ ტატოს, წერილებიც მას მიქონ-მოქონდა. თანაც, ექიმებშიც გვყავდა თანამგრძნობი ახალგაზრდა ლევან ჭაჭიაშვილი, რომელიც ძმასავით უვლიდა ტატოს და ლუტუნასაც არ უშლიდა ხშირად სიარულს. ეს წერილიც იმ ყმაწვილის ხელით მოვიდა ჩემამდე. არა და დრო ძალზე რთული იყო, სწორედ მაშინ გადასახლეს ჩვენი ერთ-ერთი შესანიშნავი უფროსი მეგობარი ალიოშა ასათიანი მრავალტანჯული, რამდენჯერმე ნატუსაღარი „კაცი. ამას გულისხმობდა ტატო — შეიძლება მერმე ბედმა განმარტოებული გადამისროლოს სადმე შორს მშობლიური მიწისგან... და ჩამოვრჩე ჩვენს კრებულსო...

და მაინც ოპტიმიზმით გამსჭვალული წერილია. მალე მე რუსთაველში გამგზავნეს. ეს წერილი სულ თან მქონდა. ბედად გადაურჩა ყოველკვირეულ ჩხრეკას— ტანსაცმელს, ლოგინს ნიადაგ ჩხრეკდნენ. 1950 წელს გამოვედი. ზოგი ჭირი მარგველიაო და ავადმყოფობის წყალობით ტატო ჩემზე ცოტა ადრე გაუნთავისუფლებიათ. გაიშორების შემდეგ მამიდაჩემის და ბიძაჩემის — ფედოსი და ვასილ ტყეშალაძეების ჭერქვეშ შევხვედით ერთმანეთს... ერთად გავტეხეთ პური, შევესვით სადღეგრძელოები და შესანდობარი...

...მეგობრობა გრძელდება და ალბათ არასოდეს მოიშლება.

ისევ ანათებს ის შუქი ქართველობის და რაინდობისა!...

ნანა ღვინეფაძე.

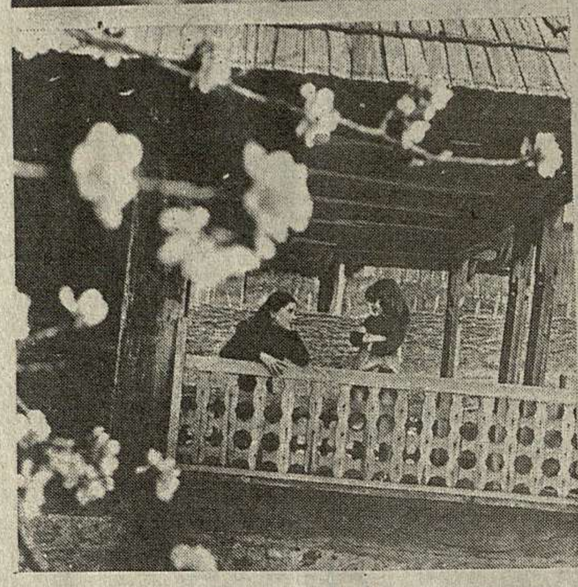

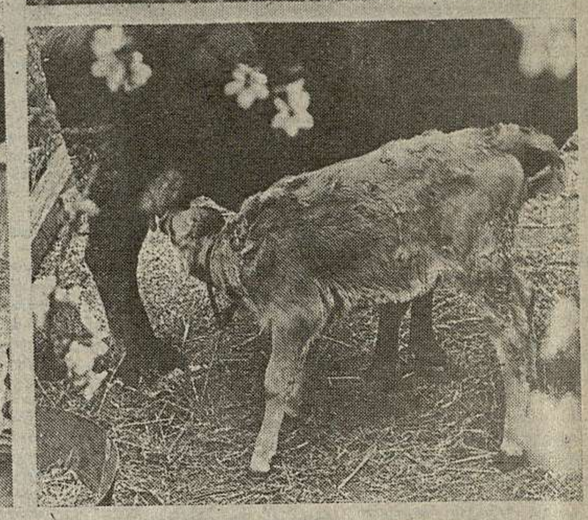

აპრილი ყოველთვის მოდის

საქართველოში აპრილი მოვიდა.
ისეთივე მშვენებითა და მომხიბვლელობით, როგორც ყოველთვის.
ისეთივე მზით, როგორც ყოველთვის.
საქართველოში დაღვრემილი აპრილი არ არსებობდა.
გარეთ აპრილია.
საქართველოს კი დღეს განსაკუთრებით უჭირს.
თუმცა, ჩვენი პატარა ქვეყანა არასდროს ყოფილა მოლხენილი.

მიუხედავად ამისა, ქართველი კაცის იმედი სულ მუდამ გაბაფხული, სითბო და სიკეთე იყო.
უკვე ორი წელიწადია ჩვენთვის მხოლოდ აპრილი არ არსებობს.
ეს თვე 9 აპრილის თვე გახლავთ.
ამიტომაც მზე, სიმღერა და ტკივილი მომხვდურთან საბრძოლველი იარაღიც იქნება და ნათელი ქართული იმედის სიმბოლოც.
მოვიდა ლურჯი აპრილი.
ისეთივე მშვენიერი, როგორც ყოველთვის.

თეიდო ნიკოლაიშვილის ფოტოეტიუდი.

რწმენა

ბედნიერი იყოს ჩვენი მამულის აღდგომა!

რამდენიმე დღეც და საქრისტიანო სამყარო ზეიმით აღნიშნავს დიდ დღესასწაულს — ბრწყინვალე აღდგომას უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი და ხარებას ყოვლადწმინდისა. ღვთისმშობლისა და მარიდის ქალწულისა მარიამისა.

ამ დღესასწაულთან დაკავშირებით, საქინფორმის კორესპონდენტთან საუბარში ნიკორწმინდისა და რაჭა-ტყიბულის მთავარეპისკოპოსმა, მეუფე ამბროსიმ (ქათამაძე) აღნიშნა: აღდგომის კვირას — ვნების შვიდეულის დღეებში გულთან უნდა მივიტანოთ ჩვენთვის ტანჯულისა და წამებულის უფლის და მაცხოვრის იესო ქრისტეს ვნება, სულიერად და ხორციელად განვწმინდოთ და ზნეობრივად აკმაღლდეთ, რამეთუ ვნების კვირა ადამიანს პირდაპირ უფალთან აკურთხებს.

დიდი ხუთშაბათი ზიარების დღეა. ადამიანი ჯერ უნდა განვწმინდოს, რომ ამ ზეციურმა უკვდავების წყარომ დაკავშიროს სულიერად მორწმუნე უფალთან ზეცაში და მის სავანესთან. წმინდა მოციქული ბრძანებს: ვინც არ ეზიაროს, ზიარი ვერ ჰპოვოს ცათა შინა. ეს კი დიდ ხუთშაბათს უნდა აღესრულოს. დიდი პარასკევი, იმავ დროს წითელი პარასკევი, უწმინდესი დღეა, რამეთუ ამ დღეს აცვეს ჯვარს ცისა და ქვეყნის შემოქმედი, ყოვლადწმინდა სამების წევრი უფალი იესო ქრისტე. გახსეა იგი მისმა მოწაფემ — იუდამ 30 ვერცხლად. ჯვარს აცვეს არა ცოდვილი, არამედ უმანკო კრავი, რომელიც ჰკურნავდა, მკვდარს აღადგენდა, აპურებდა, მოძღვრავდა, ლოცავდა, ხორციელად და სულიერად ამკობდა.

დიდ შაბათს კი შუაღამიდან ეემზადებით უფალი იესო ქრისტეს აღდგომის დღესასწაულისათვის.

7 აპრილი — ბრწყინვალე აღდგომა იესო ქრისტესი, აღდგა სიცოცხლის და სიყვარულის ნერგის მთესველი, აღდგა უკვდავების მომნიჭებელი, ადამის მოდგიდან უფლის აღდგომამდე ტანჯულთა, მართალთა გამომხსნელი. მან თვით შემუსრა ჯოჯოხეთის კარი და თავისი სიკვდილით დათრგუნა სიკვდილი.

ქრისტე აღსდგა!

დებო და ძმებო! შვილებო! დავანებულნო ქართულ სამანებს შინ და გარეთ!

ბოლოს ამ ძმებო! შვილებო! ბედნიერი ხარ, ბედნიერ ხარ, ბედნიერ ხარ!

ბედნიერ ხარ, ბედნიერ ხარ, ბედნიერ ხარ!

ბ ე ნ ი ა

ბ ე ნ ი ა

ბ ე ნ ი ა